

Szőnyi Erzsébet

XC. SZÜLETÉSNAPIJA

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

XXXV. évfolyam

2014

PETER LANG

A Tear in the Curtain: The Musical Diplomacy of Erzsébet Szőnyi

MUSICIAN, COMPOSER,
TEACHER OF TEACHERS

JERRY L. JACCARD

A
MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI
megjelent

Szőnyi Erzsébet

a Magyar Kodály Társaság alapító tagja,
társelnök, elnök, örökös tiszteletbeli tag

90. születésnapja tiszteletére

Szerkesztette
Dr. Márkusné Natter-Nád Klára

XXXV. évfolyam – 2014

Tartalom

Köszöntés és köszönet Szőnyi Erzsébetnek — *Dr. Ittész Mihály* 4

SZERZŐI HANGVERSENYEK ÉS KÖSZÖNTŐK

Április 14.	
Kodály Zoltán Emlékmúzeum — <i>Dr. Tóthpál József</i>	6
Április 24.	
Zeneakadémia Nagyterme — <i>Dr. Mindszenty Zsuzsánna</i>	8
Április 26.	
Kecskemét, Református Általános Iskola és Gimnázium	11
Április 29.	
MOM Kulturális Központ, Kupolaterem — <i>Dr. Bónis Ferenc</i>	16
Május 9.	
Fészek Művészklub — <i>Hollós Máté</i>	18
Május 10.	
MOM Kulturális Központ, Színházterme — <i>Hraschek Katalin</i>	20
Május 11.	
Törökbálint, Munkácsy Mihály Művelődési Ház — <i>Turai István</i>	23
Május 17.	
Szeged, Szent-Györgyi Albert Agora — <i>Rozgonyi Éva</i>	27
Május 18.	
Vigadó, Nagyterem — <i>Dr. Fekete György</i>	33
Április 24.	
A magyar zenepedagógia amerikai követe — <i>Dr. Ittész Mihály</i>	36
Köszönet Szőnyi Erzsébetnek — <i>Elisabeth Mc Laughlin Moll</i>	38

HANGVERSENYEK ÉS RENDEZVÉNYEK

Március 29.	
Debrecen, Bárdos Szimpózium — <i>Arany János</i>	39
Április 5.	
Bárdos Társaság klubdélutánja	40
Április 25.	
Szilágyi Erzsébet Gimnázium — Születésnap ünnepség	40
Április 12.	
Törökbálinti Szőnyi Erzsébet Zeneiskola	41

Április 27.	Felsőkrisztinavárosi Templom	41
Április 12.	III. Országos Kamaraének Találkozó – <i>Hartyányi Judit</i>	42
Május 30.	Vigadó, Makovecz terem – <i>Dr. Kollár Éva</i>	44
Április 29.	Újbudai Tavasz Hangverseny, XI. kerület	46
Június 18.	Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola	47
Június 27.	Sátoraljaújhely, Lavotta Emlékév – Zenetudományi Konferencia	49

ZENESZERZŐI PORTRÉK

<i>Dr. Eősze László</i> : Kilencven? !	50
<i>Kovács Mária</i> : Beszélgetés Szőnyi Erzsébettel	51
<i>Hollós Máté</i> : Szubjektív jegyzetek ünnepi hangversenyek után	54
<i>Köteles György</i> : Vázlatok Szőnyi Erzsébet zeneszerzői arcképéhez	55
<i>Nagy Márta</i> : Szőnyi Erzsébet művei az előadó szemszögéből	62

SAJTÓ ÉS MÉDIA MEGEMLÉKEZÉSEK

- Várnegyed újság, I. kerület – riport, *Várkonyi Tamás*, április 26.
- Hegyvidék újság, XII. kerület – riport, *Juhász Zsófia*, május 6.
- Magyar Nemzet – *Kiss Eszter Veronika*, május 17.
- Heti Válasz – május 27.
- Új Ember – Mértékadó interjú, *Kovács Mária*, június 2.
- Bartók Rádió, Muzsikáló délután – *Némethy Attila*, április 25. Bartók Rádió Új Zenei Újság – *Kovács Sándor*, április 25. Katolikus Rádió portré műsor – *Magyar Kornél*, április 13.
- Bartók Rádió – Ars Nova műsorában *Bánkői Gyula* szerkesztésében, 20-21-ik század zenéje, június 26. Klubrádió – interjú, *Koncz Zsuzsa*, július 5-én.
- Duna TV riport – *Kalocsai Andrea*, május 12. Hír TV portré műsor, május 14.
- <http://www.mma.hu/muveszeti-hirek/zenemuveszet/-/event/10180/szonyi-erzsebet-szuletesnap-i-szerzoi-estje>
- http://www.kulturpart.hu/zene/42073/ha_nem_eli_at_az_ember_hozza_se_fogjon – Dömötör Zsuzsa: Születésnap beszélgetés Szőnyi Erzsébettel – 2014. június 18. Fotók: Szöllösi Mátyás

Köszöntés és köszönet

Szónyi Erzsébetnek

Előljáró szavak

Kilencven év önmagában is nagy ajándéka a Gondviselésnek, még inkább az, ha valaki alkotóerőben, teljes szellemi készenletben érheti el ezt a magas kort, amint Szónyi Erzsébet, a magyar zenei élet nagymamája megérte. Szinte a teljes magyar zenei élet részt vett valamilyen formában a köszöntésében eddig is, s az évforduló napjától még távolodva is bizonyára gyarapodnak a kilenc évtizedet, a közel hetven esztendő, kivételesen gazdag eredményű pályafutást méltató alkalmak. A sajtó és a tömegkommunikáció számos más műhelye kereste s találta meg a módját, hogy megemlékezzen a jeles évfordulóról, s köszöntse az ünnepeltet. Írott, hang és kép-hang interjúkkal idéztették fel pályafutását, emlékeit, méltatták alkotóművészi és pedagógiai életművét; megszólaltatták sok műfajba sorolható alkotásait kicsik és nagyok, hivatásos muzikusok és lelkes műkedvelők, köszöntötték sok szép szóval és sok virággal, megemlékeztek születésnapjáról itthon és külföldön.

E sorok írója megtisztelő és szívből jövő kötelességének tett eleget, amikor az április 14-én, a Kodály Emlékmúzeumban megtartott – a kifejezetten Szónyi tanárnő köszöntésére szervezett események hosszú sorában talán a legelső – alkalom végén a Magyar Kodály Társaság nevében szólt az ünnepelthez. Nehéz pontosan felidézni az alkalom szülte spontán szavaimat. Újra gondolván mondanivalómnak két pillére tűnik fel. Két pillér, amelyeket e kis írás címében megneveztem: *köszöntés és köszönet*.

A *köszöntés*: tiszteletteljes főhajtás a *zeneszerző* személye és sokoldalú életműve előtt. Amint az ünnepelt maga meghatározta: életművében a legfontosabb, legszemélyesebb elem számára a zeneszerzés, mint a legösszetettebb, legteljesebb zenei tevékenység. Szónyi Erzsébet közvetlen és közvetett *pedagógiai tevékenységét*, a Kodály nevével fémjelzett zenei nevelési koncepció gyakorlati alkalmazása és világméretű terjesztése érdekében végzett munkáját aligha kell külön taglalni, hisz mindenki számára ismert. Nem kevésbé ismert és tiszteletre méltó sok évtizedes szerepvállalása a hazai és nemzetközi szakmai *közéletben*.

Mindezért *köszönettel* is tartozunk – sokan, nagyon sokan. Visszafelé haladva a három működési területen. Ma is példát mutat a *közéleti felelősségvállalásban*, a zenei élet és a zenei nevelés ügyeire való odafigyelésben, a fiatalon vállalt eszmék és törekvések hűségesebb képviselésében, ma is több egyesületben, társaságban vállal szerepet. Köszönettel tartozunk azért az

önzetlen, az ügy iránti odaadással példát adó munkáért, amelyet társelnökként, majd 2007 és 2012 között elnökként, azóta pedig tiszteletbeli társelnökként a Magyar Kodály Társaságért végzett és ma is végez. Tekintélyét mindig latba vetette a Társaságért és a társaság által képviselt ügyekért, eszmékért.

Az évtizedek során százakra, tán ezrekre rüg azok száma, akiket valamilyen formában tanított. Szigorú, következetes, de szeretetteljes *tanári* egyéniségként él tanítványai emlékezetében. Ma is figyelemmel kíséri, ha kell, jó tanáccsal segíti tevékenységünket. Visszatekintve és a jelenre vonatkoztatva is csak köszönettel tartozunk ezért.

Végül, de nem utolsó sorban köszönettel tartozunk *zeneműveik*ért, az azokban megfogalmazott humánus gondolatokért. Bizonyára nem indokolatlan, ha kiemelem: mennyi örömet szerzett kórusműveivel, gyermekeknek szánt darabjaival, köztük a remek gyermekoperákkal, az előadóknak és a közönségnek.

Szőnyi Erzsébet

Szerény kiadványunk egy akar lenni a köszöntők sorában, ám annyiban mégis más, mint a többi, hogy a születésnap – április 25. – köré rendeződött, Budapesten és vidéken elhangzott szerzői estek, a Szőnyi Erzsébet köszöntésére szervezett események áttekintésére, az ott elhangzottak felidézésére vállalkozik, kiegészítve néhány kisebb tanulmánnyal. Teljék kedve benne a „címzettnek”, emlékeztesse a megélt szép pillanatokra, arra a szeretetre és tiszteletre, amellyel a szereplők a művek megszólaltatására készültek s a pódiumon helyálltak, a közönség pedig körülvette. A többi olvasónak pedig szolgáljon egy szép eseménysor történetének, a Szőnyi Erzsébet életművéről való tudnivalóknak hiteles forrásául.

Szívből kívánjuk, hogy még sokáig adassék meg Szőnyi Erzsébet tanárnőnek az alkotó erő, a hozzá való, lehető legjobb egészség, a bölcs derű, amellyel mai nem könnyű életünk dolgait szemléli. Ajándékozzon meg továbbra is minket útmutatásával és alkotásaival.

Isten éltesse minden áldásával!

Ittész Mihály

Április 14.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM

A Magyar Muzsikus Fórum és a Magyar Kodály Társaság

Szőnyi Erzsébet 90. születésnapjára köszöntése

TANUVALLOMÁS

Megnyitó beszéd

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

A Magyar Muzsikus Fórum és a Magyar Kodály Társaság nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm zenei estünk minden résztvevőjét. Külön szeretettel köszöntöm mindenekelőtt az ünnepeltet, Szőnyi Erzsébet zeneszerzőt 90. születésnapja alkalmából. Üdvözlöm egyben a körünkben megjelent Mádl Dalma asszonyt és Kodály Zoltánnét, aki lehetővé tette, hogy itt a Kodály Emlékmúzeumban ünnepelhessük Szőnyi Erzsébet születésnapját. Köszöntöm továbbá dr. Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetörténészt, az MTA doktorát, aki *A „Százéves terv” történetéhez: Kodály Zoltán és Szőnyi Erzsébet levelezése* címmel tart előadást, valamint műsoros estünk szereplőit: Szecsődi Ferenc Liszt-díjas hegedűművészt, érdemes művészt és növendékét, Tuzson Edinát, Nagy Márta zongoraművészt, és a Pannonia Sacra Általános Iskola Kamarakórusát és karnagyát, Blazsek Andrea tanárnőt.

Különös nap ez a mai, hiszen a magyar zeneszerzés és zenepedagógia történetének egyik legjelentősebb élő képviselőjét és életművét ünnepelhetjük. Olyan személyiséget ünnepelünk, akinek talán a legmeghatározóbb szerepe lehetett Kodály Zoltán tanítványai közül a „magyar módszernek” nevezett zenepedagógiai rendszer tudományos alapjainak kidolgozásában, megteremtésében és nemzetközi elterjedésében, s akit tanítványok nemzedéke követett ezen az úton. Aki Kodály eszméi jegyében – „a zene mindenkié” – a muzsikusok összefogását hirdette és hirdeti ma is, itthon és szerte a világban.

Életművét Robert Schumann egyik jeles mondatával szemléletesen átvilágíthatjuk: *„Az erkölcs törvényei a művészetével azonosak.”*

A másik gondolatot Kodály Zoltántól idézhetjük: *„... minden ember annyit ér, amennyit embertársainak használni, hazájának szolgálni tud.”*

Szőnyi Erzsébetnek Kodály Zoltánhoz fűződő viszonyát pedig egyik interjújából vett mondataival jellemezhetjük:

„En csak egyik tanítványa és egyik szellemi örököse vagyok. Teszem, amit tennem kell... – tanítom az ő módszerét és írom a saját zenémet...”

Isten éltesse Szőnyi Erzsébetet sokáig – alkotó munkában és jó egészségben!

Dr. Tóthpál József

A köszöntés előtt Szőnyi Erzsébet különböző népek dalaira írott **Bicíniumaiból** hangzott el egy változatos csokor a *Pannonia Sacra Általános Iskola Kórusának* előadásában, vezényelt *Blazsek Andrea*. Az esten elhangzó zeneszámokhoz a zeneszerző mondott rövid ismertetést, elsősorban a művek keletkezésével kapcsolatos információkat. Így vált – zene és szavak kettősségében – valóban TANÚVALLO-MÁSSÁ a kis hangverseny.

Tanúskodott az inspiráció sokféleségéről, a műfaji gazdagságról, szellemi és művészi kapcsolatokról. Például a **Duó hegedűre és brácsára** című mű első előadói vonós játékos zeneszerző pályatársak, Járdányi Pál és Dávid Gyula voltak egy sárospataki alkotóházi tartózkodáskor az 1950-es évek közepén. Ezúttal *Szecsódi Ferenc* hegedűművész és brácsás tanítványa, *Tuzson Edina* szólaltatták meg.

Francia hatás érződik valamelyest a **Színek – Szvit zongorára** című 1947-ben keletkezett, 1948-ban bemutatott cikluson. Minden tétel címe egy-egy szín. Előadója a Szőnyi művek elhivatott tolmácsolója, *Nagy Márta* zongoraművész volt.

Párizsi tanulmányútja idején Szőnyi Erzsébet sok hangversenyen, hivatalos vagy alkalmi muzsikáláson vállalt szereplést zongoristaként. Gyakran játszották Bartók Román népi táncok című művét Székely Zoltán átíratában. Az ifjú zeneszerzőnő úgy gondolta, hogy a magyar népzenei anyag is alkalmas a hegedű-zongora duó számára, a Bartók műéhez hasonló szerep betöltésére, s a gondolatot tett követte. Így született meg a repertoár bővítésére a nagyon hatásos, karakter-gazdag **Öt magyar népdal hegedűre és zongorára**, melyet *Szecsódi Ferenc* és *Nagy Márta* adott elő.

A szerző által e műsorba választott művek – a kis pedagógiai darabok egy részének kivételével – fiatalkori, a maga útját kereső-megtaláló komponista ma is koncertpódiumot kívánó alkotásai. Érdeemes megismerkedni velük, s rajtuk keresztül élményszerűen tágitani ismeretünket Szőnyi Erzsébet alkotóművészetéről.

Ittész Mihály

Április 24.

ZENEAKADÉMIA NAGYTERME

Meghívó

A MAGYAR KÓRUSOK ÉS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE - KÓTA
AZ EURÓPAI KÓRUSZÖVETSÉG ECA-EC,
A MAGYAR MUZSIKUS FÓRUM,
A MAGYAR KODÁLY TÁRSASÁG ÉS A
LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM

SZERETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT
2014. ÁPRILIS 24-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 19.30 ÓRÁRA
A ZENEAKADÉMIA NAGYTERMÉBE

MŰVEIVEL KÖSZÖNTJÜK 90. SZÜLETÉSNAPIÁN

SZŐNYI ERZSÉBET

KÖKSÜTH-BÍJAS, ERKEI FERENC-BÍJAS,
BARTÓK - PÁSZTOR-BÍJAS, KÉTLŐ-MŰVÉSZ
RENEZSÉBŐT ÉS ZENEPEDAGÓGIÁT,
NY. TANSZÉVezető EGYETEMI TANÁR,
A PITTSBURGH-I DESSAUNE EGYETEM DÍSZDOKTORÁT

AZ ESEMÉNY A „HOGYAN LEGYEN AZ ÉNEKLÉS MINDENKÉNTÉ”
NEMZETKÖZI SZIMPÓZIUM DÍSZKONCERTJE

ÜNNEPI KÖSZÖNTŐT MOND:

DR. VIGH ANDREA

A HANGVERSENY FŐVÉDNŐKÉ
A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM REKTORA

MŰSOR:

21 ÉNEKES JÁTÉK KÓRUSRA ÉS GYERMEKZENEKARRA (1947)
RÉSZLETEK I.

A KODÁLY ZOLTÁN MAGYAR KÓRUSISKOLA
GAUDETE GYERMEKKARA ÉS SZÓLISTÁI

GYERMEKKAROK HÁRS ÉRNŐ VERSEIRE (1990)

HÖEMBER
TÚL AZ ÓPERENCLIÁN
ŐSZI SÓHAJ
SZÜRETI MULATSÁG

A KODÁLY ZOLTÁN MAGYAR KÓRUSISKOLA
LAUDATE ÉS JUBILATE KÓRUSA
KÖZREMŰKÖDIK: TÓTH BENEDEK - FADOB

21 ÉNEKES JÁTÉK KÓRUSRA ÉS GYERMEKZENEKARRA (1947)
RÉSZLETEK II.

A KODÁLY ZOLTÁN MAGYAR KÓRUSISKOLA
GAUDETE GYERMEKKARA ÉS SZÓLISTÁI

VEZÉNYEL: **SÁPSZON FERENC**

A PRO CULTURA HUNGARICA KITÜNTETÉS ÁTADÁSA
ELISABETH McLAUGHLIN MOLI ZENETANÁR,
NY. EGYETEMI OKTATÓ (USA) RÉSZÉRE

HAT KÖZÉPKORI HIMNUSZ SÍK SÁNDOR FORDÍTÁSÁBAN (1990)

MUSICA NOSTRA KÓRUS ÉS KAMARAEGYÜTTES
KÖZREMŰKÖDIK: MAROS ÉVA - HÁRPA
DOMÁNY RITA - ORGONA, VARSÁNTYI ERIKA - HEGEDŐ
GYURKOVICS CSABA - BRÁCSA
VAMOS MÁRCSELL - GONDONKA
TÓTH BENEDEK - ŰTÓHANGSZEBEK
SZÓLÓT ÉNEKEL: KISS BERNADETT

VEZÉNYEL: **MINDSZENTY ZSUZSÁNNA**

SZŐNYI ERZSÉBET KÖSZÖNTÉSÉ

DR. MINDSZENTY ZSUZSÁNNA

A KÓTA ELNÖKE

FRÜHZEITIGER FRÜHLING - J. W. VON GOETHE (1986)

PETRARCA SZONETTEK

LUXIN LÁSZLÓ ÉS SÁRKÖZI GYÖRGY FORDÍTÁSA (1962; 1982)

IMA ALKONYI HARANGSZÓRA (2013)

CsÍKSZENTDOMONKOSI IMA ÉS

GREGORIAN COMMUNIO 3. FESTA SEPTEMBRIS 29

GYERE BOLDOGAN BOROZZUNK - ANAKREONI DAL

DEVCSERI GÁBOR FORDÍTÁSA (1968)

BUDAPESTI MONTEVERDI KÓRUS

KÖZREMŰKÖDIK: ISZLAI RENÁTA - KLARINÉT

MAROS ÉVA - HÁRPA

VEZÉNYEL: **KOLLÁR ÉVA**

MŰSORVEZETŐ: FEHÉR ANIKÓ

Köszöntő

Tisztelt Szőnyi Erzsébet Tanárnő, kedves Erzsi néni!

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége nevében állok most itt, de azt hiszem, hogy a teremben lévő valamennyi résztvevő nevében is mondhatom ezt a köszöntőt. Rokonok, barátok, kollegák, volt tanítványok, ismerősök és tisztelők, magyar és külföldi vendégek gyűltek össze ma, hogy Szőnyi Erzsébet Tanárnő 90. születésnapjának előestéjén köszönthessük őt itt a Zeneakadémia épületében, ahol évtizedeken keresztül sok generációnak adta át tudását, tapasztalatát.

Egy nagy nemzetközi Zenei Nevelési Szimpózium első napja a mai, és azt remélem, hogy ez valóban a legméltóbb alkalom arra, hogy a magyar zenei nevelés ikonikus alakját, Szőnyi Erzsébetet – Kossuth díjas zeneszerzőt, zenepedagógust, a Zeneakadémia volt tanszékvezető egyetemi tanárát együtt ünnepeljük.

90 év nagy idő, még egy átlagos életben is rengeteg esemény lehet, hát még, ha egy ilyen különlegesen tevékeny muzsikusi, pedagógiai, és termékeny zeneszerzői életútról van szó. Szőnyi Erzsébet pályájának kezdete nagyjából egy időbe esik a Kodály Zoltán által megálmodott magyar zene-kultúra ígéretes kibontakozásával. A Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium harmincas évek-beli szerepe vitathatatlan a Kodályi elvek korai megvalósításában. Sztojanovits Adrienne kiváló tanár, karnagy kisugárzása, munkája volt az első döntő útmutatás Szőnyi Erzsébet számára. Az ezt követő Zeneakadémiai tanuló évek alatt többek között olyan nagy egyéniségek tanították, mint Viski János, Bárdos Lajos, Vásárhelyi Zoltán, Szabolcsi Bence,

Weiner Leó, Ferencsik János, és ez az időszak meghozta a legfontosabb, az életre szóló kapcsolatot Kodály Zoltánnal is, és az ő nevéhez fűződő szemlélettel. A Zeneakadémia elvégzése után a párizsi Conservatoire növendékeként Tony Aubin-nál, Nadia Boulanger-nál, illetve Olivier Messiaen-nál tanult. 1948 és 1981 között 33 éven át – ebből 21 évig tanszékvezetőként nevelte, tanította az énektanárok és karvezetők generációit Azt hiszem, hogy itt a Zeneakadémia Nagytermében ma sokan vannak, akik részeshettek abban a szerencsében, hogy növendékei lehettek. Büszkén mondhatom, hogy én is az ő kezei közül kerültem a pályára.

Zeneszerzői munkásságának egy része is nagyban kötődik a zenei nevelési tevékenységéhez. Talán a kórusirodalom a leggazdagabb, de kamarazeneje, színpadi művei is nagyon jelentősek. Külön kiemelném – ezen belül a gyermekeknek komponált – a korosztályi sajátosságokat maximálisan figyelembe vevő, remek humorérzéssel és dramaturgiával megkomponált műveit. De hibát követnénk el, ha pusztán ezek alapján alkotnánk képet erről a rendkívül színes, nagy szakmai tudásról bizonyoságot adó, szuverén hangvétellű zeneszerzői világról. Líraiság és ugyanakkor drámai érzék, hagyományőrzés, és nyitottság az új felé –, ez hozza létre azt a senki mással össze nem cserélhető sajátos zenei világot, amely Szőnyi Erzsébet darabjait jellemzi.

Zenei közéleti tevékenysége is páratlanul színes, szinte nem is lehet felsorolni mindazokat a magyarországi és nemzetközi fórumokat, ahol Kodály zenei nevelési elveit magyarázta, népszerűsítette, és az idők folyamán azokat továbbgondolva világszerte sokaknak döntő impulzusokat adott a zene és nevelés témakörében. Csak néhányat említenék a teljesség igénye nélkül: A Zenei Nevelés Nemzetközi Társasága – az ISME, a Magyar és Nemzetközi Kodály Társaság, a francia Kodály Társaság, a Magyar Muzsikus Fórum, a Bárdos Lajos Társaság, a KÓTA munkájában vezető szerepet töltött be, 1992 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagja, és még számos más külföldi és magyar szervezet dicsekedhet az ő jelenlétével. Díjait is nehéz lenne mind elsorolni, hadd emeljem ki közülük a Liszt és Erkel díjat, a Bartók-Pásztory díjat, a 2010-ben megkapott Kiváló Művészi kitüntetést, a 2004-es Magyar Örökség díjat, és talán a legrangosabbat: 2006-ban Kossuth díjjal tüntették ki!

A mai jeles napon szerzői esttel ünnepeljük Szőnyi Erzsébet tanárnőt, melynek műsorát ő maga álmodta meg. Mi, az előadók nagy megtiszteltetésnek érezzük, hogy az ő elképzelései szerint valósíthattuk meg a hangversenyt.

Tisztelt Tanárnő, kedves Erzsi Néni! Engedje meg, hogy valamennyiünk nevében jó egészséget, jó kedvet, alkotó erőt, és legfőképpen Isten áldását kívánjuk 90. születésnapja alkalmából.

Mindszenty Zsuzsánna

Április 26.

KECSKEMÉTI REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

Szónyi Erzsébet

A makrancos királylány – meseopera

„Életünk részévé váltak a próbák”

Az idén 450 éves a református oktatás Kecskeméten, és húsz éve indult újra a Református Általános Iskolában a tanítás. Ezek az évfordulók készítették az alkotókat, hogy *Szónyi Erzsébet: A makrancos királylány* című meseoperáját 2014. április 26-án bemutassák. Aktuális alkalom volt az is, hogy a szerző két nappal korábban ünnepelte 90. születésnapját és jelenlétével megtisztelte a premiert.

Szónyi Erzsébet Kossuth-díjas zeneszerzőt köszöntötte
Jámbor Zsolt a Gimnázium énektanára

A zeneirodalomban a gyermekopera ritka műfaj. Szónyi Erzsébet *A makrancos királylány* című műve azonban évtizedek óta hódít az iskolák színpadán. Évről évre fedezik fel a mű szépségét, zeneiségét, játékos vidámságát. Nem csupán gyerekeknek szól ez a darab, hanem ők is adják elő. Ehhez úgy kell „fogalmazni”, hogy a zenei szöveget alkalmazkodjon a gyerekek hangjához. Nagyon fontos a zenei minőség, de önmagában kevés. A cselekménynek is változatosnak és dramaturgiaiilag árnyaltnak kell lennie. A Kossuth-, Liszt Ferenc- és Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, karvezető, zenepedagógus, kiváló művész alkotása mindenben megfelel a fenti követelményeknek. A zene azonnal a miénk lesz, ezt érezték a szereplők is. Érezhető a magyar népzene hatása, de felettébb újszerű is. Úgy modern, hogy közben a szépet felfedezettő, fülbemászó. Egyúttal azonban nehéz, igényes, magas színvonalú muzsika. Joggal érezzük: A MIÉNK!

Az egyik főszereplőt, *Sipos Rita Veronikát*, aki az egyik szereposztásban a királylány szerepét játszotta, kérdeztük az előadással kapcsolatos élményeiről, tapasztalatairól.

A drámai, színészi feladatok gyakorlásával kezdtük a felkészülést. Először csak egyszerű gyakorlatokat és reflexeket vettünk át, majd szép sorban eljutottunk a nehéz mimikai feladatokig, mint például a „sajnálom, de nem tehetek róla” arckifejezés. Ez persze nagyon egyszerűnek hangzik, de hatalmas munka van e pár perc mögött. Nekiálltunk a zenei anyagnak is. Mindenkinek szokatlan volt a sok egyházi kórusmű után, nekem elsősorban a modernebb hangzások tűntek fel. Ezt csak sok gyakorlás árán tudtuk megszokni, de nagyon megszerettük a próbákat, amik életünk részévé váltak.

Mi volt a legnehezebb?

Nehéz egyszerre énekelni és játszani. Tiszta legyenek, jó ritmusban énekeljek, ugyanakkor figyeljek a mozgásra, mimikára, honnan jövök be, stb. Ehhez jön még a zongorával való együttműködés.

Mi volt a legkínosabb jelenet?

A 2. felvonásban a „fenekelő” jelenet, melyben a bojtár, aki volt osztálytársam, jól elfenekel. Nehezen tudtam itt feloldódni. Nehéz volt az is, hogy több helyen meg kellett változtatni az eredeti mozgást, szituációt. E részeket kínkeserves volt újra tanulni.

Csoda jó, hogy hétköznapi szituációban is idéztünk, minden szerepet. Az osztályban feleltetéskor, vagy otthon vacsora közben is. Nagyon élveztük, hogy mindenki tud és akar segíteni a másinak. Volt olyan helyzet, mikor jobban tudtam a bojtár szövegét, mint a sajátomat.

Van, aki az opera által sokkal bátrabb lett. Sokakról kiderült, hogy milyen jól színészkednek, vagy bátrabban énekelnek azóta, vagy nem fél annyira egy feleléstől. És a kórust is összehozta még jobban.

Milyen érzés, hogy két húgod is fontos szerepet kapott darabban?

Büszke vagyok, nagyszerű kutyusok voltak, de játszhatta volna más is bármelyikünk szerepét, mert itt sokan tehetségesek rajtunk kívül is.

Hogyan fogadtad, hogy állva tapsol a közönség?

Mindent beleadtunk, ezért volt nagy élmény.

Az utolsó előadás előtt belázasodtál, miért nem mondtad le?

Nagyon megijedtem, de rosszul esett volna lemondani a szereplést, mert nagyon vártam, hogy az osztálytársaim előtt énekelhessek, meg ez volt az utolsó előadás. Sikertől! Sohasem fogom elfelejteni ezt az egészet!

A meseopera tanár rendezői – Kormányosné Makai Eszter és Jámborné Márkus Emőke – így ajánlották a művet a közönségnek:

Kiről szól A makrancos királylány? Rólad, rólam, mindannyiunkról. Gyerekekről és felnőttekről egyaránt.

Miről szól a mese? Lázadásról, konfliktusokról, vívódásokról, tehetetlenségről, bölcsességről, megoldáskeresésről, munkáról, örömről, barátságról, szeretetről, vidámságról, játékról.

A cselekmény röviden: él valahol egy királylány. A királyi udvarban számos kis-hercegnő társaságában pontos napirend szerint folyik az élete. A rendre, a szabályok betartására az udvarmester vigyáz: gondoskodik róla, hogy a kisasszonyok mindent megtanuljanak, amit az udvari etiketti kíván. Am egy napon éppen ez ellen az agyon-szabályozott világ ellen lázad fel – az udvar legnagyobb megdöbbenésére – a királylány. Gúnyolódik, hisztizik, kimondja, hogy unatkozik. Az udvarmester a királyhoz fordul segítségért: csak az ő bölcsessége tudja a „vihart” lecsendesíteni. Am a szerető atyai szó most kevésnek bizonyul. Nagyobb a baj, mint gondolnánk. Szükség van az udvari kirurgus tudományára. Ő gyorsan átlátja a helyzetet: hisztis a királykisasszony. Ezt persze nem meri az udvar előtt kijelenteni. Megadja a gyógymódot: teljesítsék a királylány minden kívánságát. Am hiába az udvar erőfeszítése: minden próbálkozás kudarcba fullad.

Ekkor azonban bekövetkezik a csodás, mesebeli fordulat. Egy juhászbojtár a biztos gyógyulás ígéretével elviszi hősnőnket az ő birodalmába, a pusztai emberek természetközeli, egyszerű világába. Ez aztán annyi újjal, érdekességgel ismerteti meg a királylányt, hogy – egy kis juhászlegényi „ráhatással” – „kigyógyul” a makrancosságából, visszanyeri vidámságát, kedvességét.

Persze a derűs végkifejlethez hosszú és rögös út vezet, amely további érdekességeket, szépségeket tartogat az érdeklődő számára.

A beszámolót készítették:

Kormányosné Makai Eszter és Jámborné Márkus Emőke

Szőnyi Erzsébet: A makrancos királylány meseoperát a Kecskeméti Református Általános Iskola tanulói adták elő, kiegészülve néhány Református Gimnáziumba járó tanulóval. A zongorakíséretet Madarász Éva művésztanár játszotta kiemelkedően, nagy alázattal.

A kórus felkészítője Jámbor Márkus Emőke volt.

Szereplők: Balázs Marcell, Sipos Rita Veronika, Szabó Sára Napsugár, Anka Teréz Alíz, Beke Márk Zoltán, Makai Béla, Sipos Lili Janka, Sipos Viola Napsugár, Horváth Csanád, Fodor András Benedek, Mészáros Márton, Csipak Blanka Vivien, Csósz Viola, Galambos Ágnes, Hamar Katalin Ágnes, Mikesi Anna, Pál Zita, Szabó Sára Napsugár, Szikora Bella, Hörcsök Blanka, Hörcsök Laura, Gyergyádesz Márton,

Rendező: Kormányosné Makai Eszter

Zenei rendező: Jámborné Márkus Emőke, Jámbor Zsolt

Zongorakísérő: Madarász Éva a Kodály Iskola művésztanára

Jelmezek, díszletek: Nagyné Vincze Margit, Vargáné Pálfi Györgyi

Az előadást hat alkalommal láthatták az Újkollégium Dísztermének nézői.

Április 29.

MOM KULTURÁLIS KÖZPONT, KUPOLATEREM

Szónyi Erzsébetet, Hegyvidék Díszpolgárát

köszöntötték a XII. kerületi Önkormányzat által rendezett
ünnepi összejövetelen

Orbán Viktor miniszterelnök – a 90-ik születésnap alkalmából adományozott díszoklevelet – Fonti Krisztina alpolgármester adta át. A Solti György Zeneiskola növendékei műsorukkal köszöntötték a zeneszerzőt.

Ünnepi köszöntőt mondott

Dr. Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudós.

Tiszteletadás Szónyi Erzsébetnek

Ezerkilencszáznegyvenhétben, a hazai tervgazdálkodás kezdetén, Kodály Zoltán is meghirdette a magyar szellemi újjáépítés távlati tervét. De ő nem hároméves vagy ötéves periódusra tervezett. Írásának, melyet az Énekszó című budai lapban tett közzé, ezt a címet adta: *Százéves terv*. Hatmondatos preambuluma így hangzik:

„Cél: magyar zenekultúra.

Eszközök: a zenei írás-olvasás általánossá tétele az iskolán keresztül. Egyben a magyar zenei szemlélet öntudatra ébresztése a művészi nevelésben csakúgy, mint a közönségnevelésben. A magyar zenei közízlés felemelése, folyamatos haladás a jobb és magyarabb felé.

A világirodalom remekeinek közkinccsé tétele, eljuttatása minden rendű és rangú emberhez. Mindezek összessége termi meg a távol jövőben derengő magyar zenekultúrát.”

Igy Kodály.

E „százéves terv” felvázolásával egyidőben, 1947 őszén, franciaországi ösztöndíjhoz segítette 23 esztendő, friss diplomás tanítványát, *Szónyi Erzsébetet*. Az ifjú ösztöndíjas, aki a Zeneakadémia középiskolai tanári és zeneszerzés-tanszakain Bárdos Lajos, Vásárhelyi Zoltán, Viski János, Weiner Leó és persze Kodály Zoltán növendéke volt, maga sem tudta, hogy útjával egy halhatatlan mester „százéves tervét” segít megvalósítani. A párizsi Conservatoire-on való továbbtanulással, a francia iskolai zeneoktatás tanulmányozásával arra a küzdelemre kellett felvérteznie magát, melyet mestere hirdetett meg, hogy legyen *A zene mindenkié!*

Kodály atyai szigorral ellenőrizte: mire használja tanítványa a szűkreszbott párizsi időt. Nem engedte, hogy hiábavalóságokra pazarolja energiáját,

de ragaszkodott ahhoz, hogy ami ott megtanulható és itthon használható, azt tanulja meg. Írásban is megerősítette: mit vár Szőnyi Erzsébettől. Ez pedig nem volt csekélység. „Úgy kellene visszajönnie – írta kedves tanítványa-nak Kodály – hogy nemcsak, itthon kis hazánkban, de hét országon ne legyen senki, aki jobban ért a solfège és minden rá tartozó kérdéshez... Boulangert [ő Szőnyi Erzsébet párizsi professzorainak egyike volt] rá kell venni, hogy a betűkből is játszanak [itt a 24 kis Kánon betűs kiadásáról van szó], hisz az igazi, elmebeli transzponálás abból áll, hogy elképzeljük, hol a Do. Hát a Bach-invenciók, Duettek keresztbejátszása? [Ez azt jelenti, hogy a felső szólamot bal kézzel, az alsó szólamot jobb kézzel. Tanúsíthatom: virtuóz mutatvány!] persze akkor lenne meggyőző, ha Sz. E. bemutatná nekik, diadalmas biztonsággal.” És Sz. E. bemutatta „nekik”. Párizsban írt I. divertimentójának magavezenyelt előadásával pedig résztvett a Consevatoire versenyén, melyet mindjárt meg is nyert.

1948 nyarán jött haza Párizsból. Tanított a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban, majd a Zeneakadémián – ez utóbbi helyen több mint három évtizeden át, tanszékvezető egyetemi tanárként fejezve be ottani működését. A szolfézs tanára lett, az elképzelhető legmagasabb fokon. Sokat követelt. De órái mégis, mindig, jó hangulatban és eredményesen teltek. Ezt, mint egykori diákja, személyes emlékek alapján tanúsíthatom. Személyében a zeneszerző segítségére volt a szolfézs-tanárnak, az meg a zeneszerzőnek. A zenei írás-olvasás tudományát alapvető kötetekben tette közkinccsé – melyeket saját kis példa-kompozíciói gazdagítanak. És ebből a tevékenységből született zeneszerzői életművének egy része is: többszólamú énekgyakorlatok, kis kórusok, hangszeres darabok, kis zenekari művek és gyermekoperák – melyek nemcsak aktív muzsikálás és együttműzikálás örömet hoznak meg az ifjú előadóknak, de egyenetlik is újtjukat a Parnasszusra, a muzsika legmagasabb csúcsa felé. Életművének másik része már a hivatásos művészek számára íródott: operák, orgonaverseny, kamaramuzsika, kórusok és zenekari művek.

Szőnyi Erzsébet „polyglott” zeneszerző; magyar zenei anyanyelvét mindazok a nemzeti zenestílusok gazdagították, amelyeket csak megismert vándorlásai során. Márpedig, mint „Öt világrészen” című könyve elárulja, minden földrészre bejárt, szolgálva a zenekultúra ügyét.

A jó muzsika – ő maga eleven példája ennek – megőrzi művelőinek fiatalságát. Ezt ma is, mi is megállapíthatjuk. Hadd kívánjak Ünnepeztünknek a megérdemelt pihenés... helyett megérdemelt további munkás éveket. 90. születésnapja alkalmából azért bizatom munkára, mert tudom: őt a munka élte, a megoldandó feladatok nehézsége tartja fiatalon.

Tisztelt Professzor Asszony, kedves Erzsébet asszony: Isten éltesse és dolgoztassa az emberi kor végső határáig – mindannyiunk örömére és a magyar kultúra javára. Úgy legyen.

Május 9.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB

Szőnyi Erzsébet szerzői estje

Beszélgető társ Hollós Máté zeneszerző

Bevezetőül lemezről szólalt meg:

Motetta a Lélekről c. kórusmű, a Berzsényi Dániel Vegyeskar előadásában.

Vezényelt *Vinczeffy Adrienne*, orgonán közreműködött *Virágh András*

A hangversenyen előadott művek:

Francia szvit brácsára, zongorára, előadta: *Ludmány Emil* és *Nagy Márta Szinek*, zongorán előadta *Nagy Márta*

Öt régi tánc fúvóstrióra, előadók: *Kozár Melinda* – oboa, *Pálfi Csaba* – klarinét, *Szigeti Kristóf* – fagott.

Öt magyar népdal hegedűre és zongorára, előadta: *Novák Zita* és *Nagy Márta Dante szonett, vegyeskarra zongorakísérettel. Előadta, a *Törökbálinti Cantilene Vegyeskar*, vezényelt *Vékey Marianna*, zongorán kísért, *Nagy Márta*.*

A 13-ik századi *Vita Nuova IX.* szövegének magyar fordítása.

*Lóháton mentem én a minapában
egy utacskán, s lelkem csupa gond,
midőn Amor csak elibém osont
széljárta, könnyű zarándok-ruhában.
Azonnal feltűnt, mily szomorú gyászban;
mint kit vesztett hatalma bújá ront,
s szegett fővel, sóhajtozván bolyong,
úgy jött-jött emberkerülő bújában.
Meglátott, néven szólított s rekedten
mondá: „Én most nagy-messziről jövök,
hová te tartasz én parancsszavamra,
s várják a szíved ott új örömek.”
S mire magamat újra összeszedtem,
eltűnt, nem volt már se híre, se hamva.*

Magyarországi bemutató. Az olasz nyelvű művet a szerző a Törökbálinti Cantilene Vegyeskar kérésére komponálta, a Rómában, szeptemberben sorra kerülő vendégzereplésük alkalmára.

Május 10.

A MOM KULTURÁLIS KÖZPONT
SZÍNHÁZTERMÉBEN

Szőnyi Erzsébet
A didergő király – gyermekopera

a Városmajori Gimnázium és Kós Károly Ének-zene
Emeltszintű Általános Iskola tanulóinak előadásában

A Kós Károly Ének-zene Emelt szintű Általános Iskola – a Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskola tagintézménye, hagyományosan, minden májusban megrendezi iskolanapi műsorát. Ez esztendőben emlékezetessé kívántuk tenni e napot, műsorra tűztük Szőnyi Erzsébet: *A didergő király című* gyermekoperáját. Ezzel köszöntve a Kosuth-díjas zeneszerzőt 90-ik születésnapja alkalmából.

Szerettem volna, ha a szülők és a kollégák is minél jobban megismerik Szőnyi Erzsébet munkásságának legalább egy-két fejezetét. Ez a cél vezérelt akkor is, amikor a *XII. Kerületi Dalostalálkozót* – az Éneklő Ifjúság mozgalom indulásának 80.évfordulója mellett – *Szőnyi Erzsébet* tiszteletére rendeztük meg. Több kórus is műsorára tűzte műveit, és valamennyi kórustag közös énekléseként felhangzott **kis biciniuma: Én a hegyre, te a völgybe.**

Visszatérve május 10-re, elmondhatom, hogy nagy izgalommal készültünk Szőnyi Erzsébet: *A didergő király* című mesemuzsikájának bemutatására. Az operát a zeneszerző 1959-ben komponálta és a Lorántffy Zsuzsanna úti zenei általános iskolának és karnagyának, Csík Miklósnak ajánlotta. *Móra Ferenc* meséje nyomán az opera szövegét *Orbán Éva* írta. Jómagam 1989-ben már színpadra állítottam egyszer, s úgy éreztem, itt az újabb alkalom. Szülőként nagyon szívesen vállalkozott a címszerepre *Hábetler András*, az Operaház magánénekes-e. Tudjuk róla, hogy rendezői fejje is gondolkodik, s ötleteknek most sem volt híján. Tökéletes felkészültséggel

énekelt már az első alkalommal is, amikor csak ketten próbáltunk, jókedve és dinamizmusa pedig jót tett a gyerekeknek.

További szereplők: Mesélők: Hábetler Hanna 5./ a és Babics Blanka 7./ a, Kislány: Boros Júlia 6./a, Orvos: Urbán Zalán 5./a, Udvari bolond: Keleti Kíra 5./ a osztályos tanulók. A jelmezeket és díszleteket *Kutasi Tünde* tanárnő tervezte, s az ő vezetésével készítették a rajz szakkör tagjai. Az operában igen komoly a kórus feladata. Sokat gondolkodtam azon, miként lehet a 90 fős Kós Gyermekkart valamennyire megmozgatni a viszonylag kis színpadon. Hogyan lehet a lehető leghatékonyabban megtanulni a szólamokat? Végül kialakítottam két kórust, az 5. és 7. illetve a 6. és 8. osztályosok énekeltek bizonyos tételeket, s a dramaturgiailag fontos pontokon természetesen valamennyien együtt szólaltak meg. Nagyon izgalmas kérdés, hogy a vezényléshez szokott gyerekek most nélkülözték karnagyukat, hiszen most – *Hraschek Katalin* – a zongora mellől irányította a zene folyamát.

A MOM akusztikája az újjáépítés után sem lett tökéletes, s a főpróbához képest jó szándékkal kicsit megváltoztatott mikrofon beállítás lehetett volna tökéletesebb. Mindezek mellett úgy gondolom, a legfontosabb dolog megtörtént: jó színvonalon megtanulták a gyerekek egy kortárs zeneszerző szép művét, szeretettel, boldogan adhatták oda zenei ajándékukat. A fináléban közreműködött a *Kós Kicsinyek Kórusa*, karnagyuk, *Mitók Monika* tanárnő alaposan, szépen készítette fel őket.

A műsorban külön is énekeltek *Szőnyi Erzsébet Biciniumaiból*.

*

Amikor elhangzottak a gyermekopera utolsó hangjai, s a köszöntésre került a sor, boldogan mondhattam el, hogy a Zeneakadémián Szőnyi Erzsébet tanítványa voltam. Öt éven át tanultunk tőle szolfézst, s egy évig szolfézs módszertant is. Munkánkat mintegy osztályfőnökként irányította, rengeteg konkrét tanáccsal segítette. Nagyon sokan kerültünk a pályára, s igyekszünk a kapott hatalmas útravalót jól beosztva tevékenykedni a zenei, karnagyai és tanári tevékenységünk során. A MOM színpadán az iskola zenei tagozatos tanulói harmadiktól nyolcadik osztályig, mintegy 150 gyermek és meghatott tanáraik – no meg aki a közönség soraiból ismerte a népdalt – együtt köszöntöttük Szőnyi Erzsébetet:

Sok számos esztendőket vígan elérhess !

Hálásan köszönöm, hogy a Tanárnő személyesen jött el hozzánk és hallgatta meg előadásunkat!

Hraschek Katalin

Május 11.

TÖRÖKBÁLINT,
MUNKÁCSY MIHÁLY MŰVELŐDÉSI HÁZ

A Törökbálinti
Szőnyi Erzsébet Zeneiskola
Ünnepi hangversenye

Szőnyi Erzsébet
90. születésnapja alkalmából

Bevezetésül a Szőnyi Erzsébet Zeneiskola igazgatója *Feleki László* köszöntötte Szőnyi Erzsébetet. Megköszönve, hogy elvállalta és elfogadta nevének felvételét a 20 éve megalakult Zeneiskolának. Szoros baráti kapcsolat keretében, szakmai tanácsaival azóta is hozzájárul a Zeneiskola szakmai színvonalához. Születésnapja alkalmából szerzői est keretében kívánták köszönetüket kifejezni ezen ünnepélyes alkalomból.

Elsőként, Claude Debussy: *Syrinx* művét játszotta fuvolán, *Fülep Márk*.

Ezt követően Szőnyi Erzsébet műveit kerültek előadásra:

A 21 énekes játékból adtak elő a 2. és 3. osztályos szolfézs csoportok.

Vezetőjük: *Tóthné Pfeffer Lill és Molnárné Szombatfalvi Csilla*

Kis kamarazene négy kézre: Farkas Dóra és Faragó Tamás – zongora

I. Kezdjük el! II. dallam messzi tájról; IX. kintornás; III. falusi udvar

Tánc: Szentannai Eszter – gordonka, Nógrádi Péter – zongora

Három magyar népdal: *A szántói, Kis macskának, Átal mennék*

Tóth Fanni – ének, (Fülep Márk átírata), Martin Dóra – fuvola, Martin Emma – hegedű, Keresztes Ábel, Hosu Catalin Alexandru, Pereginé Kovács Zsuzsanna – gitár

Szerenád és Hajnali tánc: Mitrovics Hanna – fuvola,
Feleki László – zongora

Kedves – Kosztolányi Dezső költeménye: Pölcz Zsuzsanna – ének,
Nagy Márta – zongora

La Vita Nuova – Dante Alighieri – Magyarországi bemutató:
Törökbálinti Cantabile Kórus, vezényel: Vékey Marianna,
zongorán közreműködik: Nagy Márta

A Budapesti Vonósok: Művészeti vezető: Botvay Károly,
koncertmester: Pilz János
Műsoruk: Michael Haydn: Notturmo I. és IV. tétel
Szőnyi Erzsébet: Zenetörténeti séta 9 tételben
Bartók Béla: Román népi táncok

A műsor befejeztével ünnepi beszédet mondott
Turai István Törökbálint Város polgármestere

Ünnepi köszöntő

Ha valaki Szőnyi Erzsébet zenepedagógus, zeneszerző életútját szeretné megismerni, bőségesen talál forrásanyagot lexikonokban, de akár az Interneten is. Nem nehéz ezekből végigtekinteni e termékeny, gazdag életpálya állomásait, eredményeit. Azért az itt most összegyűltek, Erzsébet Néni ünnepelői kedvéért egy pár mondat erejéig engedtessek meg, hogy – bár valószínűleg mindannyian ismerjük, – mégis összefoglaljam:

Szőnyi Erzsébet művészetkedvelő polgári családban született Budapesten.

Benczúr Gyula festőművész unokahúgánál folytatta zongoratanulmányait, emellett zeneelméleti magánórákat is vett. A Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium énektanár-karvezetőjeként, a Kodály-módszert követő Sztojanovits Adrienne révén ismerkedett meg a népzenevel, Bartók és Kodály kórusműveivel.

Művészete elismeréseként egyebek közt Liszt Ferenc-díjjal, Erkel Ferenc-díjjal, Bartók Béla-Pásztory Ditta-díjjal, Kodály Zoltán-díjjal tüntették ki.

Megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetését, a kiváló művész címet és a Magyar Örökség Díjat. 2006-ban fáradhatatlan zenepedagógusi munkásságáért, a magyar zenei kultúra gazdagítása és elismertetése érdekében folytatott tevékenységéért Kossuth-díjjal tüntették ki.

Szerényen teszem hozzá: Törökbálinton Zeneiskolánk viseli Szőnyi Erzsébet nevét, s városunk Volf György díjasa, 2009. óta pedig Törökbálint díszpolgára.

Pár évvel ezelőtt olvastam egy Szőnyi Erzsébettel készített interjút. Egy mondat akkor engem nagyon megragadott, s ezt a mondatot azóta is szoktam emlegetni. Erzsébet Néni akkor azt mondta, hogy

„...nem hangulat szerint dolgozom, hanem naponta...”

Ha mélyebbre gondol az ember ennek a mondatnak a nyomán, akkor sok mindent elárul, elmond ez a pár egyszerű szó. Elmondja, például, hogy a zeneszerző számára, akinek ugyancsak fontosak lehetnek az ihletett pillanatok, mégis nélkülözhetetlen a rendszeres, kitartó munka.

Elárulják e szavak azt, hogy Szőnyi Erzsébet a kilencven éves korához közeledve is dolgozik, még hozzá: naponta dolgozik. Minden bizonnyal ez tartja jó egészségben és szellemi frissességben.

Ugyanakkor a gondolat mögött ott a pedagógus, a nagy tanító, a mester, aki figyelmeztet rá: bárhol is vagy, bármilyen területen is dolgozol, a napi rendszerességgel végzett munkád adja meg önmagad és mások megbecsülését.

Fogadjuk meg tehát a tanító szavait: ne a hangulatunk határozza meg, mikor végezzük munkánkat, a napi rendszeres alkotó munka, legyen az szellemi vagy kétféle dolog, hassa át mindennapjainkat!

Törökbálint Önkormányzata nevében, – a város és a település érdekében kifejtett tevékenységéért Szőnyi Erzsébet professzornak – Emlékplakettel és aranygyűrűvel fejezte ki köszönetét.

Május 17.

SZENT-GYÖRGYI ALBERT AGÓRA

Hangverseny Szőnyi Erzsébet tiszteletére születésnapja alkalmából

Rendezők:

I. sz. Rókusi Általános Iskola; Kardos Pál Alapítvány;
Magyar Kodály Társaság Csongrád Megyei Csoportja;
Szent-Györgyi Albert Agóra

Műsor:

21 énekes játék – részletek

– Zíbor-zábor, – Elment a madárka, – Hol lakik kend?

Makói Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Kicsinyek Kórusa énekel
Szólisták: Ének: Görbe Csilla és Kiss Ferenc András; Útő: Becsei Balázs
Furulya: Borka Dávid; Hegedű: Szalai Rebeka; Csörgő: Biró Alex;
Vezényel: *Daróczy Szilvia*

Duó hegedűre és brácsára, előadók: Szecsődi Ferenc – hegedű,
Tuzson Edina – brácsa

Zsolozsma, Pilinszky János verse

Japán dalok női karra, Japán költők versei Kosztolányi Dezső
fordításában. – *Gondolatok*, – *Jajszó* – *Hó*, – *Jajszó*, – *Hold*

*A szegedi Bartók Béla Női*kar énekel, vezényel: *Rozgonyi Éva* és *Ordasi Péter*

Köszöntőt mondott Rozgonyi Éva
a Kardos Pál Alapítvány kuratóriumának elnökhelyettese

Mélyen tisztelt Tanárnő, kedves hallgatóim!
Ez év március vége óta Debrecentől Kecskemétig, Törökbálinton át a Zeneakadémiáig és Vigadóig, számos hangverseny tisztelgett Szőnyi Erzsébet Kossuth-díjas zeneszerző professzor-asszony előtt. Ez alkalomból jelent meg a mai Magyar Nemzetben egy beharangozó Interjú azzal a címmel, hogy „Harmóniában a közönsséggel”.

Szőnyi Erzsébet tanárnő egész életére a *harmónia* jellemző. Harmóniában önmagával, a zenével, a közönsséggel, a teremtett világgal és annak terem-tőjével. És ezzel a harmóniával maradéktalanul teljesítve azt a Kodályi mon-dást, *hogy akiben van tehetség, köteles azt kiművelni a legfelső fokig, hogy ember-társainak mennél nagyobb hasznára legyen. Mert minden ember annyit ér, amennyit embertársainak használni, hazájának szolgálni tud.*

Szép kis országunk ajándékot kapott 90 esztendővel ezelőtt, április 25-én Szőnyi Erzsébet személyében, aki Kodály Zoltán egyik legelhivatottabb növendéke, munkatársa, követője. Polgári családban született, édesanyja zongorázott, édesapja énekelt, gitározott. 10 éves volt, amikor a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban Sztojanovics Adrien, Adi néni keze alá került, ahol csak az első négy évben volt énekórájuk – heti kettő –, de tolongtak az énekarba. Már professzor-asszony volt, amikor büszkén mutatott egy fényképet a kórusról, a nekik ajánlott „Pünkösdlő” zeneakadémiai bemutató-járól, gyönyörű boldogi hímezéses kendővel átkötte – mely erre az alkalom-

ra készült. Amikor befejezte a gimnáziumot, társaiból kórust szervezett, gyakorlatilag 1942 óta áll mások előtt, tanítva vagy dirigálva.

A zeneakadémián a legkiválóbb professzorok mellett tanult, az akadémia befejezése után a Párizsi Conservatoire növendéke lett, nemzetközi nagyságok tanítványaként csiszolta tovább a már akkor is fénylő talentumát. Első zeneszerzői versenydíját még Párizsban kapta.

Életpályája jelentős állomásai, kitüntetései csak magyoróhéjban értek rá a meghívó hátlapjára, két kiegészítést szeretnék hozzáfűzni: könyvei közül a Zenei írás-olvasás módszertana 1954-ben jelent meg (melyből középiskolásként én is tanultam, később évtizedekig tanítottam). A magyar nyelvű kiadás után megjelent angol, japán, olasz, portugál fordításban. Kodály Zoltán zenei nevelési elveinek gyakorlata (1973) pedig angol, francia, német, spanyol, portugál, olasz és thai nyelven látott napvilágot.

Személyes életéből legyen szabad két apróságot megemlíteni. Egy alkalommal, amikor karácsony tájékán meglátogattam, rámutatott a karácsonyfa tartóra azzal, hogy ezt még a szüleim hozták valamikor Bécsből. A karácsonyfátartó muzsikált és körbeforgatta a fát. Ahogy forgott a fa, egy-egy gyertyát meggyújtottak rajta, és amikor már minden gyertya égett, akkor édesapja – későbbiekben férje – felolvasott egy szakaszt a Szentírásból, énekeltek, utána volt szabad kibontani az ajándékokat.

A másik személyes dolog, amit megemlítek, hogy férje, aki Szegeden volt joghallgató, rendszeresen bejárt Sík Sándor irodalmi előadásaira. Részben ezen is pallérozódva, valamint középiskolai magyar tanárára emlékezve megírta hadifogságának történetét. Ajánlása így szól: „Mélységes szeretettel ajánlom ezt az emlékeztetést feleségemnek. Ő Nyugatról, én Keletről jövet, itt találkoztunk 35 évvel ezelőtt, hogy Isten rendelése szerint megújult életünk terhét-örömét együtt hordozzuk időnk végezetéig.” Budapest, 1983. július. – 56 évet éltek együtt.

*

Sok-sok tanítvány köszönete és hálája mellett most a **Kardos Pál Alapítvány** nevében szeretném megköszönni az elmúlt két évtized munkáját. Az Alapítvány 1991-ben jött létre, első kuratóriumi elnökünk, *ifj. Bartók Béla* halála óta *Szónyi Erzsébet* a kuratórium elnöke. Két évtizede segíti az Alapítvány munkáját türelemmel, bölcs tanáccsal és szeretettel. Emlékhangversenyeinket, Karvezetés tanfolyamaink záró koncertjeit mindig megtisztelti jelenlétével, az aláírásával ellátott emléklapokat, érmeket átadja az arra érdemeseknek. Két éve egy külön elismerési forma, a „Pro Meritis” emlékérem és oklevél odaítéléséről döntött a kuratórium. Első ízben öt jeles, országos és nemzetközi hírű karnagy vette át az érmet. Teljes egyetértésben – de konspirációval – a kuratórium úgy döntött, hogy a következő érem nem lehet másé, mint Szónyi Erzsébet tanárnőé.

A színezüst érem Fritz Mihály szobrászművész alkotása, előlapján Kardos Pál dirigáló képe, hátlapján keskeny babérmagányban „Pro Meritis Szónyi Erzsébet”

A hozzá tartozó díszoklevél szövege:

*„Az Örök Láng ég futva, küzdve;
mert minden csak megsemmisülve
őrízheti meg életét.”
(GOETHE)*

DÍSZOKLEVÉL

SZŐNYI ERZSÉBET

részére,

akinek kiemelkedő zeneszerzői életművét, a kodályi zenepedagógia terjesztésében szerzett érdemeit, nemzetünk jövőjét építő munkásságát

PRO MERITIS

emlékéremmel ismeri el és köszöni meg
a Kardos Pál Alapítvány

Kelt Szeged, 2014. május 17-én

A kuratórium nevében:

.....
Kardos Pálné

.....
Rozgonyi Éva

Szőnyi Erzsébet

A didergő király – gyermekopera

Szövegét Móra Ferenc meséje nyomán
Orbán Éva írta

a Rókusi Általános Iskola gyermekkara
előadásában

Szereposztás:

Király: *Altorjay Tamás*, a Szegedi Nemzeti Színház énekművésze

Mesélő: *Magony Viktória*

Orvos: *Kiss Dániel*

Bolond: *Nagy Eszter*

Kislány: *Kopasz Helga*

Művészeti tanácsadó: *Rozgonyi Éva* és *Vass Irén*

Díszlet, jelmez, kellékek: *Perényiné Borsi Anikó* és *Herédiné Szűcs Ildikó*

Zongora kísérő: *Sigmondné Erős Andrea*

Az operát színpadra állította: *Tamás Ildikó*

Művészeti vezető: *Dr. Liptákné Klement Ágnes*

Május 18.

VIGADÓ

Szőnyi Erzsébet

**KOSSUTH-DÍJAS ZENESZERZŐ, AZ MMA RENDES TAGJA
SZÜLETÉSNAPI SZERZŐI ESTJE A VIGADÓ DÍSZTERMÉBEN**

A köszöntő ünnepségek foyamában a Magyar Művészeti Akadémia a zeneszerző dalai és hangszeres művei előadásával köszöntötte rendes tagját.

Ünnepi köszöntőt mondott

***Dr. Fekete György* professor emeritus, az MMA elnöke**

Mélyen tisztelt Vendégeink!

Kicsoda Szőnyi Erzsébet? – kérdezem magamtól, amikor egy kivételes művész szellemi kontúrjainak felvázolására kaptam megbízást. A válasz egyszerű, pontos és felemelő. Erzsébet asszony három alapvető zenei szellemi és gyakorlati tevékenység mestere egyidőben. Vagyis ritka jelenség.

Életének delén zenetanár, majd hírneves egyetemi professzor, nemzedéke zeneértésének gyámolítója. Nagyszerű karnagy, individumát a kórusok közösségi életében feloldva, egyben a hazai zenei élet tevékeny társadalmi munkása. Mindeközben kiváló zeneszerző, vérbeli Kodály tanítványként is eredeti személyiség a leghíresebb magyar kortársak között. Kiváló Művész, Kossuth-díjas, Bartók-Pásztori-díjas, Magyar Örökség-díjas.

Művei időtlenek, mélységekbe ágyazott gyökerei vannak és korszerű holnapokra utalásai, amikor kórusművei felcsendülnek. Igazi iskolateremtő, sajátsága abban van, hogy a modern megközelítési lehetőségek közül azokat választotta, amelyek a mindennapi emberek szívéhez is elvezetnek, kikerülve a zenei alkotások világának az érthetőség tekintetében fel-fel erősödő kríziseit. Embernek szelíd, befogadó lelkületű örökifjú, szorgalmas, kitartó és méltányos, ám határozott, karakteres és hajthatatlan, ha a minőségről van szó.

Dolgom ma nem is lehet más mint, hogy a Magyar Művészeti Akadémia tagjai és vezetői nevében boldogságomnak adjak hangot azért, hogy pályatársai, barátai és hallgatói lehetünk ebben a forrongó korban, s hogy tekintetünk, köszönéseink gyakorisága, kézfogásaink alkotókedvünket minduntalan megszokszorozhatja. Létünk értelmét közös hitünk is segít egyértelművé tenni. Szőnyi Erzsébet művészasszonynak és vendégeinek, tisztelőinek mindezekért az Akadémia büszkeségét kell tolmácsolnom, testvérünknek hálául, a Teremtő Istennek pedig azért, hogy engedi és akarja, hogy Erzsébet asszonyt a szívünkre öleljük, hiszen nekünk is született.

Szőnyi Erzsébetet köszöntötte
Dubrovay László zeneszerző, a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti
Tagozat vezetője.

A hangverseny műsora:
Hárfas kvintett: Kocsis Andrea – hárfa, Tfirst Péter és Hargitai Géza –
hegedű, Várnagy Mihály – brácsa, Simkó-Várnagy Mihály – gordonka

Dalok magyar költők verseire, Kosztolányi Dezső: Kedves

Ady Endre: Sappho szerelmes éneke,

Meláth Andrea – ének, Nagy Márta – zongora

Pákolitz István: Ballagó

Sík Sándor: Felhők, felhők

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú,

Najbauer Lóránt – ének, Nagy Márta – zongora

Zongorás kvintett

Nagy Márta – zongora, Tfirst Péter, Hargitai Géza – hegedű,
Várnagy Mihály – brácsa, Simkó-Várnagy Mihály – gordonka

Akvarellek – válogatás zongorára és zenekarra

Narrátor – Szőnyi Erzsébet; Nagy Márta – zongora

BHKZ Zenekar – vezényel: Gémesi Géza

Színek – Pepita, szürke, fekete, részletek a zongoraciklusból –
zongorán Nagy Márta

Zsolozsma – Pilinszky János – zenekari átírat

Sárkányfogak – válogatás Szepesi Attila verseiből, Gerzson Pál rajzaival

Csillagzene Finale – Weöres Sándor – zenekari átírat

Színek – Pepita, szürke, fekete – zenekari átírat

Három ötlet négy tételben – zongorára és kamarazenekarra

Nagy Márta – zongora; BHKZ – vezényel: Gémesi Géza

A MAGYAR ZENEPEDAGÓGIA AMERIKAI KÖVETE

Elisabeth McLaughlin Moll kitüntetése

2014. április 24-én, a Szőnyi Erzsébet 90. születésnapja alkalmából a Zeneakadémia nagytermében rendezett énekkari hangverseny különleges közjátéka volt egy kitüntetés átadása. Am nem a szerzői esttel köszöntött zeneszerző, professzor asszony és zenei közéleti személyiségnek nyújtották át a magyar állami kitüntetést, hanem olyan valakinek, aki bizvást elmondhatja magáról, hogy Szőnyi Erzsébet tanítványa és pártfogoltja. Hogy méltó volt a tanárnőtől kapott támogatásra azt egyrészt saját munkásságának eredményei, másrészt a kitüntetés odaítélése bizonyítja. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője, Balog Zoltán miniszter úr által adományozott kitüntetést Hammerstein Judit helyettes-államtitkár nyújtotta át. A kitüntetett angol és magyar (!) nyelven mondott köszönetet a közönség lelkes tapsától kísérve.

Dr. Ittész Mihálynak, a Magyar Kodály Társaság elnökének méltató szavai:

Tisztelt Jelenlévők! Hölgyeim és uraim!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy laudációt mondhatok Elisbaeth McLaughlin Moll asszonyról, a Pittsburgh-i Duquesne Egyetem nyugalmazott tanáráról. E laudációra az ad okot, hogy tanárnő nagyra értékelt munkát végzett Kodály Zoltán zenei nevelési eszméinek

terjesztésében az Amerikai Egyesült Államokban, és Forrai Katalin hagyatékának a rendezésében. Mindezt az Emberi Erőforrások minisztere által adományozható Pro Cultura Hungarica kitüntetéssel ismeri el a magyar állam.

McLaughlin Moll tanárnő diplomáját és zenepedagógiai mester fokozatát a Bloomington-i Indiana Egyetemen szerezte meg. A magyar zenei neveléssel való kapcsolatát 1967 és 69 között alapozta meg, amikor a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tanult. Itteni tanulmányai alatt két személy volt rá különösen nagy hatással: Szőnyi Erzsébet tanárnő, a középiskolai énektanár- és karvezetőképző tanszak vezetője, aki az amerikai ösztöndíjasokat is tanította, és Forrai Katalin, aki a hatékony kisgyermekkorai zenei nevelés kodályi útjával ismertette meg.

Hazatérése után többféle területen dolgozott: óvodában, iskolában, zenei szaktanácsadóként, majd egyetemi oktatóként Pittsburghban, 1980-tól nyugdíjba vonulásáig, 2008-ig. Közben 2000-2001-ben az Indiana Egyetemen volt vendégtanár. Különböző nyári Kodály kurzusok jelentették számára az oktatás másik formáját az Indiana Egyetemen és Texasban. Többféle tantárgyat tanított az évek során: szolfézst minden szinten, Kodály-pedagógiát, óvodai és iskolai énektanítási módszertant, és karvezetést is.

McLaughlin Moll tanárnő alapító tagja a Nemzetközi Kodály Társaságnak, előadója volt a Nemzetközi Kodály Szemináriumoknak. Az Amerikai Kodály Tanárok Szervezetének tagja, 1990-92 között elnöke is volt, és 2008 óta tagja a Magyar Kodály Társaságnak is. Az utóbbi hat évben elkötelezte magát Forrai Katalin hagyatékának feltérképezésével, katalogizálásával. Ebben Szőnyi tanárnő eszmei támogatását élvezhette, a gyakorlati munkát a Forrai-Vikár család hozzájárulásával végezte. E feladat hozta többször is Magyarországra, s itt töltötte a teljes 2009-2010-es tanévet. Végül, de nem utolsó sorban meg kell említnünk, hogy egyik életre hívója és bizottsági tagja a Nemzetközi Forrai Katalin díjnak. Ezt a díjat a Kodály útmutatása szerint és Forrai Katalin nyomdokain haladó kisgyermekkorai zenei nevelés kiemelkedő munkát végző képviselői kaphatják meg.

Kodály eszméi, amelyekkel fiatalon elkötelezte magát Elisabeth McLaughlin Moll, meghatározták törekvéseit egész hivatalos pályafutása során, és más tevékenységeiben is. Mi, magyar zenetanárok, csak hálások lehetünk neki, és megköszönni tudjuk a munkáját, elkötelezettségét és hűségét. Azt gondolom, valódi érdemeket ismer el a most átadandó kitüntetés.

Kedves Betsyke, szívből gratulálok a Magyar Kodály Társaság elnöksége és minden jelenlévő nevében!

Köszönet Szőnyi Erzsébetnek

„Huszonhárom éves voltam akkor, amikor először elindultam ide felé Magyarországra. Akkor nem tudtam egy szót se magyarul, teljesen egyedül eljöttem, és amikor leszálltam a repülőgépről Ferihegynél, ott várt engem az egyetlen ember, akit megismertem ebben az országban. Az az ember Szőnyi Erzsébet volt.

Attól a pillanattól kezdődött a hosszú, csodálatos kapcsolatom Magyarországgal és a magyar emberekkel. Szőnyi Erzsébet mindig egyengette utamat. Őszintén mondom, hogy a sok éven keresztül, bárhova mentem ebben az országban, mindig megtaláltam azokat a melegszívű igazi magyar lelkeket. Azért különösen hálás vagyok, és nagyon meg vagyok hatva, hogy a magyaroktól ezt a kitiűntetést megkaptam.

Szívemből mondom,

Köszönöm szépen!”

Elisabeth Moll

HANGVERSENYEK ÉS RENDEZVÉNYEK

Március 29.

Debrecen, Bárdos Szimpózium

Debrecenben, a hagyományosan évente március hónapban megrendezésre kerülő három napos Bárdos Szimpózium keretében, most 2014-ben Kocsár Miklós és Szőnyi Erzsébet, a két születésnapját ünneplő zeneszerzőt méltatták kiemelten műveik előadásával.

A hangversenyek műsorvezetője Arany János karnagy úr volt.

A műsorvezetői szöveg A Magyar Kodály Társaság Hírei/2 júniusi számában jelent meg. Ebből idézünk részleteket *Szőnyi Erzsébet* műveinek előadásáról.

„A március 29-i program délutánján két rövid hangverseny is helyet kapott, a debreceni zeneművészeti kar tanárai és diákjai előadásában.

Szőnyi Erzsébet: **Aria e rondeau** – klarinétra, zongorakísérettel; Matuz István átiratában, előadók: *Matuz István* (altfuvola), *Mogyorósi Éva* (zongora)

Preludio – per violino e pianoforte, előadók: *Sütő József e.h.* (hegedű), *Mogyorósi Éva* (zongora)

Francia szvit – brácsára és zongorára előadók: *Farkas Csilla e.h.* (brácsa), *Király Márta* (zongora)

Az alsó tagozatosokból álló, örvendetesen nagy létszámú *Szivárvány Gyermekek*, *Deli Gabriella* vezetésével, a következő műveket adta elő:

Szőnyi Erzsébet: **Én a hegyre – 33 könnyű kórus – 22.**] (lengyel népdal)

A kislányok erre jönnek [33 könnyű kórus – 5.] (cseh népdal)

Aludj szépen [Biciniumok I. – Japán dallamok]

Postaváró [Biciniumok III. – Amerikai dallamok]

Cickom – 21 énekes játék – 18. (magyar népi szöveg)

A *Kölcsy Kórus* rövid szünet után, szinte attacca folytatta műsorát *Szőnyi Erzsébet* darabjával. Az **Ima alkonyi harangszóra** csíkszentdomonkosi imádság szövegét Márton Áron erdélyi püspök családjában gyűjtötték a népzene kutatók. A kórusműben először eredeti formájában elhangzik egy gregorián *communio*-melódia: *Benedicite omnes Angeli Domini Dominum* („Minden angyalok, áldjátok az Uraknak Urát”). Maga a kompozíció ezután veszi sorra meg a népdalok egyszerűségével megfogalmazott magyar imaszöveg szakaszait (*Mivel már béstvéledett, / Kériünk Teremtőnk Tégedet, / Mutasd szokott őrzésedet, / Hozzánk kegyelmességedet ... stb*). Az estéli harangszót *Tamási Zsuzsanna* ütős-kisérete szólaltatta meg. Vezényelt *Tamási László*.

A szimpózium ünnepi hangversenyének utolsó szereplője a *Debreceni Kolégiumi Kántus* volt. Az együttes a tőle megszokott lapidáris, tömör hangzással és világos deklamációval adott sajátos, „debreceni” színt a műsorán elhangzó daraboknak. *Berkesi Sándor* együttesének műsorában előadásra került, *Szőnyi Erzsébet* műve: **Dicsérd a te Urad, Istened** (Biblia, Zsoltárok 147, Sík Sándor ford.)”

Április 5.

Bárdos Társaság klubdelutánja

A Bárdos Társaság több mint 25 éves fennállása óta gazdag programjai sorába tartoznak a mindig baráti hangulatú klubdelutánok a Margit körúti Bárdos Múzeumban.

A születésnap alkalmából *Szőnyi Erzsébet* és *Daróci Bárdos Tamás* beszélgetésére került sor, akiket sokszoros kapcsolat fűz össze. Mindketten a megalakulás óta társelnökei a Bárdos Társaságnak. Beszélgetésük az életútról, a Zeneakadémiai évekről, a több évtizedes zeneszerző és tanári pályáról szóltak, ami sok színes emléket csillantott föl. Hiszen az – apa – Bárdos Lajos tanára volt Szőnyi Erzsébetnek, a – fiának pedig tanára volt Szőnyi Erzsébet.

Közben lemezről sok szép zenemű hangzott fel az ünnepetek műveiből.

Április 25.

Szilágyi Erzsébet Gimnázium

Születésnap ünnepséggel kedveskedett az egykori alma mater amely oly jelentős szerepet töltött be az ifjú Szőnyi Erzsébet gimnáziumi életében. Az I. kerület Várnegyed Önkormányzata és a Szilágyi Erzsébet Gimnázium rendezésében, jelenlegi növendékek és tanárok találkozhattak régebbi esztendőik, ma már nyugdíjas tanáraival és egykori növendékekkel.

A Budavári Önkormányzat nevében *Judák Barnabásné dr. Kovács Emese* mondott köszöntőt, majd *Bajkó Judit* az iskola igazgatónője köszöntötte az ünnepeltet. Két kórus éneke hangzott fel, elsőként a jelenlegi *Tanulók Kórusa*, majd egy *Vegyekar*, az egykori növendékek és tanárok és a jelenlegi tanárok hangulatos együttese.

Az emlékezés bizonyára felelevenített sok kedves emléket az egykori tanítvány, majd ifjú tanár életéből, ami örökre felejthetetlen maradt.

Április 12.

Törökbálinti Szőnyi Erzsébet Zeneiskola

Több mint tíz éve kezdeményezte a Törökbálinti Zeneiskola a környező helységek részvételével a **Regionális szolfézsversenyt**.

Az évente megrendezésre kerülő rendezvény közös eseménye a környékbeli zeneiskoláknak, a nagyszámban érkező növendékek itt beszámolhatnak tanulmányuk során elért eredményeikről. Az időpont mindenkor április hónap, ez egyúttal alkalmat ad a névadó Szőnyi Erzsébet születésnapjának megünneplésére. Így történt ez ebben a kivételesen ünnepélyes esztendőben is, ahol nagy szeretettel köszöntötték a zeneiskola névadóját, Szőnyi Erzsébetet.

Április 27.

Felsőkrisztinavárosi Templom

A *Felsőkrisztinai Vegyeskar, Tőkés Mária Tünde* karnagy vezényletével, vasárnap a 11 órai Szent misén énekelték *Szőnyi Erzsébet* műveit:
Szent Erzsébet Mise és Salve Regina

Április 12.

III. Országos Kodály Zoltán Kamaraének Találkozó

Szőnyi Erzsébet tanárnő köszöntése

A Kodály Zoltán nevét viselő iskolák tanulóiból alakult éneklő csoportok jöttek el a 60 éves – többek között Magyar Örökség és Junior Prima Díjjal kitüntetett – Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola és AMI hívására, hogy bemutassák tudásukat, éneklés-szeretetüket egymásnak, tanároknak, érdeklődőknek.

Óri Csilla igazgatónő köszöntötte a rendezvény fővédnökét, Kodályné Péczely Saroltát, a díszvendégeket, Hajnissné Anda Évát, a KLIK Budapest 2. Tankerület igazgatóját és a Magyar Kodály Társaság Elnökségének jelenlevő tagjait. Dr. Ittzés Mihály, a Magyar Kodály Társaság elnöke nyitotta meg a hatéves múltra visszatekintő bemutatót. Tizenegy iskola tizenegy énekes csoportja mutatkozott be egy délelőtti és egy délutáni koncerten. Az ifjú énekesek műsorában – a meghívók kérése szerint – népdalok, Kodály Zoltán, Szőnyi Erzsébet művei szerepeltek, kiegészítve további többszólamú művekkel.

A nap csúcspontja Szőnyi Erzsébet Magyar Örökség és Prima Díjas, Kossuth-díjas zeneszerző, Kiváló Művész, a Zeneművészeti Egyetem nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanárának köszöntése volt.

Sapszon Ferenc vezényletével az Összkar adta elő a Tanárnő **Éneklő iskola** című kórusművét, amely Vészi Endre szavainak zenei hangokba foglalása. A csöppet sem könnyű mű Sapszon tanár úr előzetes próbáját követően hangzott el, őszintén közvetítve az énekesek szívből jövő jókívánságait. Ezután kedves, rövid filmösszeállítás villantott fel képeket a Tanárnő és a Kodály Iskola múltban gyökerező kapcsolatáról.

Az örömteli szakmai nap zárásaként az Összkar elénekelte Kodály Zoltán: Nagyszalontai köszöntő című művét, amely ezúttal Szőnyi Erzsébet tanárnőnek, az egyik leghűségesebb Kodály-követőnek, Kodály Zoltán munkatársának, az ének-zeneoktatás felvirágoztatójának, nehéz időkben éltetőjének, mindannyiunk mesterének szólt.

Hartyányi Judit

Május 30.

VIGADÓ, MAKOVECZ TEREM

CANTATA HUNGARICA

a 35 éves Magyar Kodály Társaság
„KODÁLY ÉS KORA – KODÁLY ÉS KÖRE”
jubileumi programja keretében

2014. május 30-án, pénteken délután 6 órakor
a Pesti Vigadó „Makovecz” termében

A KOMLÓI PEDAGÓGUS KÓRUS ÉS A BUDAPESTI MONTEVERDI KÓRUS

köszönti

SZÓNYI ERZSÉBET

Kossuth-díjas

és

DARÓCI BÁRDOS TAMÁS

a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével
kitüntetett zeneszerzőt

MŰSOR

Szónyi Erzsébet és Daróci Bárdos Tamás,
valamint Farkas Ferenc, Gyöngyösi Levente, Kocsár Miklós,
Pásztói Miklós, Petrovics Emil, Szokolay Sándor és Tillai Aurél művei

VEZÉNYEL

KOLLÁR ÉVA ÉS DR. SZABÓ SZABOLCS

Támogatónk: a Magyar Művészeti Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap

„Kodály és kora – Kodály és köre”

Kettőezertizennégy május 30-án ünnepi hangversenyt tartottak a Pesti Vígadó Makovecz termében, **Szónyi Erzsébet** tiszteletére. E hónapban magyar muzsikusok és tanítványok sora tiszteletgett a kiváló zeneszerző, Kodály Zoltán közeli munkatársa és az iskolateremtő zenetanár előtt, 90. születésnapja alkalmából.

A Magyar Művészeti Akadémia is örömmel adott helyet az ünnepi eseménynek. Néhány nappal korábban, május 18-án önálló zenekari szerzői estet is rendezett a Kossuth-díjas zeneszerző, a Magyar Művészeti Akadémia tagjának tiszteletére.

Ez alkalommal, május 30-án pedig befogadta a Magyar Kodály Társaság 35 éves fennállásának alkalmából „Kodály és kora – Kodály és köre” címmel rendezett sorozat záró hangversenyét, amelyen a Budapesti Monteverdi Kórus látta vendégül a Komlói Pedagógus Kórus énekeseit. A gyönyörű Makovecz terem zsúfolásig megtelt, és bár az ünnepelt, Szónyi Erzsébet ez alkalommal nem tudott jelen lenni a hangversenyen, a kórusok és a közönség szeretettel küldte jó kívánságait a 90 éves zeneszerzőnek.

A Budapesti Monteverdi Kórus előadásában hangzott el Szónyi Erzsébet: **Frühzeitiger Frühling** – Goethe versére és az **Ima alkonyi harangszóra** c. műve.

A hangversenyen jelen volt *Daróci Bárdos Tamás* is, aki örömmel hallgatta műveit a két együttes előadásában. A Budapesti Monteverdi Kórus ősbe-mutatót tartott: a zeneköltő és a szövegíró jelenlétében először hangzott föl a Lackfi János versének ihletésére született Örök szekér c. zongorakíséretes mű. A közönség nagy tapssal fogadta a bravúros, szellemes kompozíciót. A zongorakísérő *Burkus Boglárka* volt.

Kollár Éva, a budapesti együttes karnagya, (a Magyar Kodály Társaság társelnöke) a koncert félidejében derűs, baráti beszélgetésre hívta ki Daróci Bárdos Tamást és a szintén jelen lévő *Tillai Aurél* zeneszerzőt. Ők egy-egy kedves anekdotával örvendeztették meg a jelenlévőket.

A két kórus magas színvonalú koncertet adott, a továbbiakban Farkas Ferenc, Gyöngyösi Levente, Kocsár Miklós, Petrovics Emil és Szokolay Sándor karművei hangzottak föl. Minden résztvevő lelkesen énekelt, és ünnepi emelkedettséggel adta elő műsorát.

A szép koncert végén *dr. Szabó Szabolcs*, a komlói együttes karnagyának vezényletével ihletetten csendült föl Pásztai Miklós Csángó-magyar szerelmi dalok című népdalszvitje. A közönség hosszú tapssal köszönte meg a különleges, meleg hangulatú estét. E sorok írója köszönetet mondott a rendezvény támogatóinak, a Magyar Művészeti Akadémiának és a Nemzeti Kulturális Alapnak.

Kollár Éva

Április 29.

Újbudai Tavaszi Hangverseny

Szónyi Erzsébet köszöntése a XI. kerületben

Minden tavasszal meghirdeti a XI. kerület Önkormányzata és az Újbudai Pedagógiai Intézet az *Újbudai Tavaszi Hangversenyt*, helyszíne a Szent Imre Gimnázium.

Ezen a zenei eseményen, ahol a kerület általános és középiskoláinak kórusai mutatkoznak be – idén 21 kórus – minden alkalommal egy kortárs magyar zeneszerző áll a program középpontjában. Ebben az esztendőben *Szónyi Erzsébetet* köszöntötte ez a nemes találkozó.

A műsor első száma, Szónyi Erzsébet műve:

Három könnyű kórusmű népdalokra.

Hét általános iskola több száz alsó tagozatos diákja énekelt *Bangó Viktória* vezényletével.

A Pedagógiai Intézet nevében *Gyurcsó Gyuláné* méltatta Szónyi Erzsébet zeneszerzői és főként pedagógiai munkásságát. *A Teleki Blanka Általános Iskola* tanáraiból alakult női kar nyitotta a kórusokat felvonultató délutánt.

Az **Utazás 5 kontinensen** c. ciklusból dirigált részleteket *Ábrahám Mónika*. A földrészek épp aktuális országát egy-egy zászló szimbolizálta, miközben a kórus az adott helyszín népdalfeldolgozását adta elő *Zentai Katalin* zongorakíséretével.

2014 tavaszán igen sokan köszöntötték Szónyi Erzsébetet, de énekszóval egyszerre ennyien talán még soha. Szűknek bizonyult a Szent Imre Gimnázium nemcsak hatalmas pódiuma, hanem nézőtere is. A Szónyi Erzsébet

által lejegyzett néma kottafejeket megszólaltató kórustagok odaadó figyelemmel hallgatták a szerző hálás szavait:

„Talán nem tűnik szerénytelenségnek, ha azt mondom,
nem éltem hiába!”

Június 18.

Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola

Művésztanári koncertje a MÜPA Üvegtermében

Évről évre itt rendezzük immáron hagyományos tanévzáró koncertünket.” E szavakkal kezdte köszöntőjét *Mészáros Lászlóné*, „**A Prima Primissima-díjas** Wiener Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatónője. A gazdag műsor, a kiváló művész-tanár előadók ismét bizonyították, hogy az iskola méltó e kitüntető címre.

Ebben az esztendőben még egy külön ünnepre is lehetőséget adtak. Műveivel köszöntötték *Szónyi Erzsébet* Kossuth-díjas zeneszerzőt. Előadásra került a

Színek – sorozatból a – **Pepita, Szürke, Fekete**
Zongorán előadta: *Nagy Márta*

5 magyar népdal – hegedűre és zongorára.

Előadták: *Novák Zita* – hegedű és *Nagy Márta* – zongora.

Az igazgatónő ezt követően köszöntötte és méltatta a 90 éves zeneszerzőt, további jó egészséget kívánva, azt kérte:

„Engedje meg, hogy továbbra is játszassuk a műveit.”

Június 26.

Sátoraljaújhely – Lavotta Emlékév

Zenetudományi Konferencia

Lavotta János születésének 250-ik évfordulójára Sátoraljaújhelyen az elmúlt fél év során különböző zenei rendezvények keretében emlékeztek. Az ünnepségsorozat befejezéseként három napos Zenetudományi Konferenciát tartottak, amelyre Díszvendégnek Szőnyi Erzsébet Kosuth-díjas zeneszerzőt, nemzetközi hírű zenepedagógust kérték fel.

Az első nap délutánján a Városháza dísztermében került pazar előadásra Szőnyi Erzsébet: **Prelúdium és fúga** c. zenekari műve. Előadta a Lavotta János Kamarazenekar – művészeti vezető Dombóvári János – vezényelt: Derecskei András. A szerző a művet Veszprém Város felkérésére komponálta, az 1969-ben tartott Veszprémi Kamarazenekar Fesztiválra.

Másnap, 27-én Dr. Bónis Ferenc: Kodály Zoltán és Szőnyi Erzsébet – adatok a zenei nevelés magyar módszerének történetéhez című előadása hangzott el. Mester és tanítványa levelezéséből, amelyek Szőnyi Erzsébet Párizsban töltött ösztöndíjas éveiből származnak – az előadó, sok új, különleges, értékes zenetörténeti eseményt villantott föl.

ZENESZERZŐI PORTRÉK

Kilencven?!

Húsz évvel ezelőtt – ha jól emlékszem – a Duna Televízióban köszönhettem születésnapján Szőnyi Erzsébetet. Idén pedig a Magyar Művészeti Akadémia bensőséges hangulatú ünnepségén – április 30-án, a Kecse utcában – laudálhattam őt.

A szóhasználaton látszik az idő múlása. Rajta nem. Szelleme épp oly friss, mosolya épp oly bátorító, érdeklődése épp oly eleven és segítőkészsége is változatlan. Csak most már nem énektanár-jelölteket tanít a Zeneakadémián, hanem minden hozzáfordulót az Élet Egyetemén.

De miért emlékezzek épp húsz évet, amikor hetvenet is mondhatnék? Legöregebb tanítványának tekinthetem magam, és a Kodály Zoltántól kapott jeles osztályzat magyar népzeneből 1946-ban már az ifjú tanárnő kiváló pedagógiai képességét dicséri. Pár óra alatt képes volt szakmai tudományából annyit és úgy belém csöpögtetni, hogy kivívhattam a Mester elismerését.

Pályánk Kodály jegyében kapcsolódott össze, ez hosszú évtizedeken át ugyanabban a szellemben csak erősödött. Időközben komponistaként is megtanultam tisztelni őt. Magam sajnos már nem vállalkozhatom arra a feladatra, hogy életműve értékelését új vonással gazdagítsam, de várom azt az ifjú zenetudóst, aki a Viski Jánoson át magába olvasztott Kodály vonásokon felfedezi itt-ott az élénkítő, színező francia hatást – így Lajta László mellett keresi meg majd a helyét.

Ő pedig változatlan frissességgel folytatja kétágú munkáját – mindnyájunk örömeire és a magyar kultúra hasznára, gazdagítására!

Ad multos annos!

köszönti a fiatal Kilencvenest egy öreg Kilencvenes,

Eősze László

Beszélgetés Szőnyi Erzsébettel

90. születésnapja alkalmából

Ha diákkoromban, Szőnyi Erzsébet tanítványaként azt a jóslatot hallom, hogy szeretett tanárunkkal 90 éves korában riportot csinálók, nem hiszem el. Most a jubileumi születésnap közelében szemben ülök egykori tanárommal, aki ismerősen energikus, fiatalos, és én keresem a szavakat.

Visszatekintve az elmúlt 9 évtizedre, a tevékenységekből csak idézhetünk, de talán ez is bepillantást enged a gazdag életműbe. Bizalmasnak hat, hogy Erzsi néninek szólítom, de én így szoktam meg, s ha megengedi, itt a riportban is kitaranék szokásomnál.

– *Tudom, hogy útjának egyengetője B. Sztojanovits Adrienne, majd Kodály Zoltán volt, de ne szaladjunk ennyire előre. Mi volt az első élmény, ami a zenepedagógia felé irányította Erzsi nénit?* – Bizonyára Sztojanovits Adrienne példája és az a zenei tevékenység, amit én már folytattam, mint diák. Kísértem az iskola énekkarát, vezényelgettem, volt saját kamarakórusom, szerveztem zenei önképzőkört, ami addig nem volt az iskolában. Azok az iskolatársak, akik érdeklődtek a zene iránt, így tömörültek, ebből előbb-utóbb kamarakórus is lett. Repertoárunk Adi nénin keresztül Bartók és Kodály kórusaira összpontosult. Ezek a társaim, akikkel itt együtt muzsikáltunk, fejből tudták a két nagy magyar zeneszerző kórusait, és bármikor előadhatták akár vezénylés nélkül is. Így kialakult egy olyan léggör, ami engem arra indított, hogy ez egy gyönyörű pálya, és ezen kéne maradni.

– *Azt hiszem, ez így sikerült, sőt, aztán „ki tetszett nőni Magyarországot”. Ez hogyan történt?*

– Ez egészen véletlenül történt, egy külföldi meglátta az órát, ami már zeneakadémiai tanítás volt. Ez a nemzetközi zenei vonal már a főiskolai tanításom idején indult el. De konkrétan az '50-es évek végén - '60-as évek elején kapcsolódtam a Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság (ISME) munkájába, spontán kíváncsiságból és érdeklődésből, és ott tartottak: beválasztottak a vezetőségbe. Ennek az eredménye lett, hogy az ISME Budapesten tartotta konferenciáját 1964-ben. Közvetlen előzménye az volt, hogy a '60-as évektől már külföldiek látogatták az óráimat. Így ismertté vált az a fajta tanítási módszer, amit aztán később nagyon sok helyen átvettek Amerikában, Ausztráliában, Japánban, sőt, utóbb már Kínában is, természetesen Európában nagyon sok helyen.

– *Amikor a tengerentúli sikerek egymást követik, nem fájdalmas-e látni azt, hogy itthon mi történik?*

– De fájdalmas. Csak egy remény van, hogy mint az életben, úgy itt is vannak hullámhegyek és hullámvölgyek. Most hullámvölgyben vagyunk, de talán egyszer elkezdünk kapaszkodni fölfelé. Az biztató, hogy külföldön sok helyen átvették módszerünket. Magyar tulajdonság, hogy általában az

jobban tetszik, amit külföldön csinálnak, és hátha az nekünk is jó, és „viszszatanuljuk” azt amit valójában itt fedeztek föl.

– Emlékszem, a IV-es terem ajtaján többször fogadott az a felirat, hogy szolfézs órára menjünk a Tanácsterembe. Itt külföldiek vettek körül bennünket, sokszor egyszerre angol, francia és német földről. Ilyenkor négy nyelvű (!) tanítást kaptunk. Erzsébeti néni olyan könnyedséggel kalandozott az angol, a francia, a német és miattunk a magyar zenei szaknyelv között, hogy szinte észrevehetetlen volt. Gondolom, világszerte rengeteg ismeretség, barátság is szövődött így.

– Elsősorban valóban szakmai kapcsolatokon át vezetett az út a barátságokhoz. Általában előbb-utóbb barátságba kerül a szakmai érdeklődő azzal, akitől ellesi a szakmai fortélyokat. Ahogy telnek az évtizedek egyszerre csak azon veszem észre magam, hogy már több mint 40 éve vagyok kapcsolatban x, y vagy z személlyel, mert nem adom föl, és szoktam válaszolni a leveleikre, fogadom őket, ha Magyarországra jönnek. Jönnek is elég sokszor, úgyhogy ez a kapcsolat szakmai és baráti szinten egyaránt folyik.

– Ezt tapasztalhattuk itt a hangversenyen is, ahol ismerős külföldi arcok nem kis számban tűntek fel. A zeneszerzés hogyan kezdődött? És hogyan jutott rá idő a témérdek zenepedagógiai elfoglaltság mellett, ami a zenepedagógiai művek megírásától a külföldről Magyarországra hosszabb-rövidebb időre látogató idegenekkel való törődésig rengeteg helytállást kívánt.

– Fiatalkorban kezdődik a zeneszerzéssel való kapcsolat, énnálam is gimnazista éveimben indult. Próbálok visszagondolni arra, hogy volt Sztojanovits Adrienne-nek egy ritka szokása: az énekórákon, amikor ismerkedtünk a dallamokkal és elemeztük a műveket, adott néha olyan feladatot, hogy 2-4 ütemes dallamokat kellett írni. Én 10-től 18 éves koromig az ő tanítványa voltam, lehet mondani, hogy 3.-4. osztályos gimnazista koromban kezdődött, hogy ilyesmiket is csináltunk az énekórákon. Ez aztán természetesen folytatódott abban az irányban, hogy a zongoratanulmányaim folytán – amivel előrehaladván egyre bonyolultabb műveket tanultam – eszembe jutott, hogy bizonyos gondolatokat próbáljak zongorán kifejezni és leírni. Ugyanez vonatkozott az énekkarra is, amivel aktív kapcsolatomban volt, mint említettem. Írtam olyasmit, amit ők énekelhettek, elsősorban népdalfeldolgozásokat. Akkor még a népdal is annyira „új” volt, emlékszem, Sztojanovits Adrienne bevezette, hogy népdalokat énekeljünk Kodály és Bartók gyűjtéséből, akár még zongorakísérettel is, amit 6. osztályos koromban már én láttam el. Voltaképpen ezek a kompozíciók indították el a fantáziámat, és nem csak elgondoltam a dallamokat, hanem le is írtam őket.

– Most a templomi hangverseny misén elhangzott művek mikortájt születtek?

– A „Magyar mise” bevezetése a liturgiába nem túl régen történt. Inspirált engem, hogy kellene egy magyar misét írni. Bevallom őszintén, hogy mindez szabályszerűen a Rózsák terén álló templommal volt kapcsolatban, ami Szent Erzsébetről van elnevezve. Ott énekeltek először ezt a misémet, amelynek a címét Bárdos Lajos találta ki. Ő, mint az OMCE [Országos Magyar Cecília Egyesület] vezetője ugyanis megnézte a zenei kéziratokat,

és az ő véleménye alapján engedélyezték liturgikus használatát. Addig ez csak „Magyar mise” volt, és Bárdos tanár úr ráírta, hogy „Szent Erzsébet mise”. Speciális kézirat, amin az ő kézírása is rajta van, jellegzetes betűi felismerhetőek.

– *Ez így aztán a Szent Erzsébet templomban hangzott fel először?*

– Igen, de nem csak a kórus énekelt, hanem kivetítették, és éveken keresztül énekeltek a hívekkel együtt. Ez *Rakusz Ferenc* karnagy érdeme, akivel azóta is nagyon szoros kapcsolatban vagyok. Habár földrajzilag messze vagyok a Rózsák terétől itt Budapesten, de a Szent Erzsébethez való kötődés miatt, és azért, mert a misémet ott énekeltek, eszmeileg mégis közelséget érzek. Egyébként akkor ott plébános a mostani székesfehérvári megyéspüspök, *Spányi Antal* volt.

– *A Felső-krisztinavárosi templommal mikor és hogyan alakult ki a kapcsolata Erzsi néniéne?*

– Gyerekkorom óta tart ez már, 6 éves koromban költöztünk oda, és utána alakult az az egyházközség és épült fel a templom [1940]. Az alapkövetételhez és a téglajegyekhez a szüleim is hozzájárultak, úgyhogy átadtam a templom múzeumának azt a téglajegyet, amit megőriztünk évtizedeken át. Miután ott éltem abban a körzetben, minden egyházi-családi esemény, tehát akár az esküvőm és a gyerekeim keresztelője is ehhez a templomhoz kötött. Sőt, az unokáim ott ministráltak, amikor még kisebbek voltak, de az idősebbik unokám most is foglalkozik a kisebb ministránsokkal, mint a fiatalok dékánja. Így természetes volt, hogy egy ilyen alkalommal ők lépnek „szolgálatba”. Azzal a kórossal is jó a kapcsolatom, vezetőjük, *Tőkés Tünde* tanítványom volt a Zeneakadémián.

Az ott elhangzott „Salve Regina” kezdetű motettátam vegyeskarra nekik írtam át, tehát az erre az alkalomra készült, hogy ott megszólalhasson. Ezzel a művel kapcsolatban megint Bárdos Lajosra kell utalnom, mert ezt a motettát az ő emlékére a debreceni Bárdos Lajos Leánykarnak, és alapító-karnagyuknak, *Szesztay Zsoltnak* írtam eredetileg, és ők is mutatták be.

– *Mit tetszik fontosnak tartani, amit mindenképpen az olvasók lelkére kéne kötni?*

– Vissza kell utalnom a beszélgetésünk kezdeti gondolataira, amikor a hullámhegyekről és hullámvölgyekről volt szó. Az évforduló kapcsán is tapasztalom, hogy nagyon komoly és nagyon szép munka folyik bizonyos területeken, kórusoknál, zeneiskolákban, hivatásos képzésben is, viszont nem kap elég sajtót, a média nem foglalkozik vele eleget. A másik része persze az, hogy kellene egy kicsit több pénz. Azt látom, hogy általában az emberek 90%-a lelkesedésből és odaadásból dolgozik, és nem a pénzért, mert az rettentően kevés. Nagyon remélem, hogy közeledünk a „hullámhegyhez”.

– *Ország-világ nevében kívánok további termékeny éveket, nagyon jó egészséget, remélve, a következő jubileumon megint találkozhatunk! Isten éltesse Erzsi nénit!*

(A riport a *ZeneSzó* c. folyóirat felkérésére készült.)

Kovács Mária

Szubjektív jegyzetek ünnepi hangversenyek után

Nagy tisztelője vagyok Szőnyi Erzsébetnek, ami természetes. Írtam és mondtam már néhány köszöntést kerek születésnapjai alkalmával. Kétszer adatott a Fészek Művészklubban ilyen apropójú hangversenyeken a színpadon beszélgetnem vele.

Ha ehhez még hozzáveszem a Muzsika „Művek bontakozóban” rovatához vele készült interjúmat, már-már „rendszeresnek” nagyíthatnám fel e konverzációt. Szőnyi Erzsébettel kellemes beszélgetni. Van ugyan hanghordozásában némi tanáros fegyelem, de mielőtt szikárrá alakulhatna, mindig kerekedik valami mosolygós fordulata, melléktéma-szerűen lágyító „melódiaja”.

Zenéje – noha a komponáló mester nélkülözhetetlen formai és szerkesztési szigora ott munkál benne – mindig „köszön a hallgatónak”. Sohasem öncélú a fegyelme, soha nem rejtezik büszke kiismerhetetlenségbe, sőt, ellenkezőleg: feltárul közönségének. S nemcsak a vokális műfajokban: dalban, kórusban, operában, ahol a szöveg fogódzót adhat, hanem a hangszeres műfajokban is. E téren kedvenceim a *Hárfás*, az *Orgonás* és a *Zongorás kvintett*, de a *Három ötlet négy tételben* című zongoraverseny is, amelynek bemutatója zeneakadémiai zongoratanárom, *Almásy László* nevéhez fűződik, így a szerző és az előadó iránti kettőzött érdeklődés révén is mélyebbre hatolt belém. Az ötlet, az alkotó munkát serkentő invenció minden Szőnyi-kottában nyomon követhető: a szerző a mesterséget illetően a *megmunkálás* igényességében kompromisszumot nem ismer. Márpedig ötlet nemcsak „a szikra kipattanásához” kell, hanem szüntelenül az anyag formálása, építése, visszaidézése folyamán.

Az idei ünneplés okkal hangsúlyozott ki két művet: a gazdag és sokszínű Szőnyi-oeuvre-ből. Az egyik a *Sárkányfogak*, amely Szepesi Attila versei és az azokhoz készült Gerzson Pál-rajzok mellé tesz zongoradarabokat, a művészetek kivételes kapcsolódását teremtvé meg. A másik a *Színek* zongoraciklusa, amely a szerző francia hatáson alapuló korszakának terméke, s amely mintegy három évtizedes rejtekezés után vált Szőnyi Erzsébet leggyakrabban megszólaltatott darabjainak egyikévé. Itt pedig nem lehet elhallgatni a művekkel inspiráló kapcsolatba került előadók nevét. *Gilbert de Greeve*-ét, aki zongoradarabot kért Szőnyitől, majd manapság *Nagy Mártáét*, aki rendkívüli elhivatottsággal interpretálja Szőnyi bármely zongorára vagy arra is írt művét. A Vigadó-beli esten pedig különleges élményben lehetett részünk: *Gémesi Géza*, aki a koncert karmestere is volt, meghangszerelt néhány tételt a *Színek*-ből, ami által új minőségű, új jellegzetességeket felmutató tételek keletkeztek. Gémesi is mélyre tud hatolni a Szőnyi-világba, ennek sikeréhez megvan benne a kellő alázat és szeretet. Így alakult új bemutatónak e mű.

Hollós Máté

Vázlatok

Szőnyi Erzsébet zeneszerzői arcképehez egy születésnapi eseménysorozat tükrében

Tíz alkalom: az életút egy meghatározó periódusát feltáró tudományos előadás, hangversenyek és operaestek sora, valamint a felső-krisztinavárosi Keresztelő Szent János templomban bemutatott szentmise (gazdag és hitelesen megszólaltatott zenei programmal) – hét budapestihez társulva egy-egy debreceni, kecskeméti és szegedi esemény, amelyen a kilencvenedik születésnapját ünneplő Szőnyi Erzsébettel ünnepelt az ország: kollégák, tanítványok, meg a tanítványok tanítványainak immár több nemzedéke.

Akárcsak közelítően teljes képet adni erről a gazdag és még mindegyre gazdagodó életműről: erre a tíz esemény nem volt, nem lehetett elegendő. Műveinek nagy száma, az előadóapparátus különbözőségei, a műfajok és műnemek sokrétűsége egy valóban reprezentatív és az alkotói korszakokat, stílusváltásokat is érzékeltető műsorválogatás lehetőségét eleve kérdésessé teszi – jelen esetben azonban ez nem is volt cél, hiszen az eseménysorozat valójában tíz önálló, egymásra nem reflektáló program egymásutánját jelentí. A különböző korszakokban keletkezett művek így egymás társaságában, vagy legalábbis időbeli közelségében mégis arra ösztönöznek, hogy kísérletet tegyünk az értelmezésre, egy *itt és most* portréhoz néhány vázlat készítésére. Hiszen az alkotói portré csakúgy, mint maga az emberi arc, időről időre változik. Ahogyan a mű gyarapszik, egyes vonások átrajzolódhatnak-átértelmeződhetnek, a súlypontok áthelyeződnek, újabb műveit hallgatva régebbi darabok is új fénybe kerülnek. Az értelmezéshez magát az alkotót is segítségül hívhatjuk két, szavakban megfogalmazott „önarcképével”: egyik a zeneszerzői termésre összpontosít (rádiónyilatkozat, *Szónyi*, 2006), másik az életút és munkásság egészét mutatja be, a mögötte meghúzódó, azt belülről átható ars poeticát fogalmazza meg (*Szónyi*, 2010). A zene erejébe vetett hitét, a kodályi pedagógiai eszmék iránti elkötelezettségét, a művész közéleti felelősségét; a *zeneszerzőről* szólván pedig néhány alapkérdést: a Kodály-stílushoz fűződő viszonyát, a katolikus vallás jelentőségét, a zenés színház iránti vonzódását. Iránytű, a Szőnyi Erzsébet művészetéhez vezető úton.

1. Mikrokozmosz: szavak, színek, képek, hangok

Kézenfekvő a szerző zongorára írott sorozatait mikrokozmoszként, az emberi lélekben tükröződő világmindenség lenyomataiként olvasni. Azt a két, zongorára íródott sorozatot, amely a mostani koncerteken egymás mellé került, keletkezési ideje szerint 54 év választja el egymástól. A *Színek*-ciklus

1947–1948-ban született, Párizsban (ottani rádiós ősbemutatóján a zeneszerző előadásában szólalt meg, l. rádiónyilatkozat, *Szőnyi*, 2005), a *Sárányfogak* sorozata pedig 1998–2001-ben készült (az egyes darabok kéziratán olvasható keltezés szerint; a 2003-as műjegyzékben így: 52 *miniatűr*, l. *Pintér*, 26. o.; a 2011-es debreceni ősbemutatón már *Sárányfogak* címen, értő előadója akkor és azóta is Nagy Márta).

Bármilyen nagy az időtávlat a két mű között, nem jelöli ki a mostani születésnap programok időbeli keretét: hangzott el korábbi (21 *énekes játék*, 1947) és későbbi kompozíció is (*Ima alkonyi harangszóra*, 2013). Ugyanakkor a két zongoraciklus „egynemű közege” megkönnyíti Szőnyi Erzsébet világainak, korai és kései korszakában megfogalmazott üzeneteinek az összevetését. A zenei nyelv és eszköztár lényeges különbségei ellenére feltűnő a közös elem: a zeneszerző zongorás hang-világmindenségei (más-más módon) igazán az öt érzékszervre építenek. A hangok világán át a vizualitást (színek és képek), de a nyelv *belső szemlélete* által a többi érzékletet is közvetlenül bevonják eszköztárukba. A *Színek*-szvit neoklasszikus kompozíció: a két világháború közötti stílusirányzathoz csatlakozik, Chopin-etűdök virtuozitásától bitonális szín-akkordokig, a magyar népzene dallamfordulataitól és ritmikai képleteitől a gépek monotonijáig és a bolgár-ritmusig, posztrisztáni kromatikától a bartóki éjszaka korál-zenéjéig sokféle zenei örökség megjelenik benne. A ciklus egésze azonban nem ötletek eklektikája, hanem szerves kompozíció, amelyben a különböző elemek az akkor 24 éves zeneszerző csak rá jellemző stílusának egységébe rendeződnek. (Az egyes tételekről l. *Backes*.) A *Sárányfogak* zenei háttere szélesebb, nem száz-százötven év, inkább ezer, vagy annál is több: népi dudazenétől „tenyeres” clusterekig (*Xenakis-dallam*; *Posztmodern*), régi táncoktól bartóki etűdökig (*Csigaház*; *Ördögsekér*), szabad tempójú gregorián kantillációtól (*Kolostorkert*) tempó nélküli Kurtág-hommage-ig (*Japános*) terjed.

Az eszköztár, a stílus változása: következmény. Forrása a két mű élményvilágának alapvető különbsége. A *Színek*-szvit egymástól karakterisztikusan elütő „szín-darabjai” (Farbstücke, *Backes* kifejezése, *i. h.*) szín-érezkletek és szín-élmények, hangulatok megfogalmazásai hangokban (vö. a zeneszerző rádiónyilatkozatával, *Szőnyi*, 2005; ebben a kettősségben értelmezte a kompozíciót *Hollós Máté* műsorvezető is a Fészek Művészklub Szőnyi-hangversenyén, 2014. május 9.). Talán tágabban is felfogható: sajátos, markánsan különböző lelkiállapotok, karakterek, magatartásmódok állóképeinek, olykor küzdelmeinek bemutatásaként (a második tétel „kontraszt-anyagait” a zeneszerző azonosította selymes, ill. haragos zöldkék, erről kézírásos megjegyzés, quasi előadói utasítás tanúskodik az idézett kotta-kiadványban). Így kerülhet a sorozatba a *Piros, Zöld, Lila, Sárga* és *Ezüst* után a játékos hangú *Pepita*. A két utolsó tétel: *Szürke, Fekete*. A szvit egésze, két megszakítással, a befelé fordulás útját járja és az érzelmi mélyponton zárul. – A *Sárányfogak*-ciklus kettős, irodalmi-képi ihletésű, *Szepesi Attila* 99 négy soros japáni versének *Gerzson Pál* tusrajzaival illusztrált kötetéből megzené-

sítésre választott félszáz tétel. Az ideális megszólaltatás szó–kép–zene egységében valósul meg, a tételek előtt felolvasott verssel (az ősbemutató óta az előadások narrátora maga a zeneszerző) és kivetített képekkel. (Az ideális közreadás pedig talán valamiféle multimédia-formátum lehet.) Karakterek, hangulatok, zenei, festészeti és vers- emlékek, honi és távoli tájélmények, és a mindezekre adott filozofikus reflexiók: költészetben, rajzban és zongoraminiatűrként. A művészetek „különös találkozása”, vehetjük kölcsön a Szepesi–Gerzson kötet recenziójának szavait (*Szakolczay*, 79. o.). Mindhárom modalitás „ugyanazt az elemi erejű élményt közvetíti. Az ezredvég felé botorkáló – rohanó? –, kételyekkel teli ember megtisztulásvágyát.” (*I. h.*) Ezt a világot és ezt a figyelmeztető hangot transzponálják zenébe Szőnyi Erzsébet miniatűrjei.

A két ciklust rokonítja még zártság és nyitottság együttlétezése. A *Színek* adott egymásutánjában – láttuk – a darabok külön-külön jelentése a zeneszerző által megtervezett új jelentés-egészbe szerveződik. A *Sárkányfogak* tételeinek kötött sorrendjére a Szőnyi-monográfia utal (*Pintér*, 19–20. o.). És mégis: mindkét sorozat kis darabjai kiemelhetők, előadhatók külön-külön, vagy alkalmi sorozatokká szervezve. Meggyőzően tanúskodik erről a születésnap hangversenysorozat műsor-összeállítása, tételválogatása (Pesti Vigadó, 2014. május 18.). Több ez, mint előadói igények vagy előadási alkalmak felé tett szerzői engedmény: inkább a zártság és nyitottság esztétikai korkérdésére adott alkotói válaszként értelmezhető, amely elfogadja a mű konkrét realizálódásának sokféleségét és számot vet a szűkségekkel szembejáró jelentés-változásokkal. A *Sárkányfogak* esetében a válogatás majdnem elkerülhetetlen: Szepesi Attila négy sorosaihoz társulva Szőnyi Erzsébet fél- vagy „egypercesei” – a teljes mű előadása egész estés vállalkozás.

2. Zene és dráma

Pintér úgy látja (*i. h.*), hogy az 52 miniatűr a zenés színpadi műveket helyettesíti a zeneszerző 1991–2003 közötti alkotói korszakában. Műjegyzékének és említett „önarcképeinek” tanúsága szerint is Szőnyi Erzsébet érdeklődésében jelentős teret foglalnak el a színpadi zenék. Ha eltávolodott tőlük, ennek oka nem belső elfordulás a drámai műfajoktól. A zeneszerző drámai alkatáról azonban tanúskodnak rokonlelkű, drámán inneni és túli művei.

Előbbiek közül való az 1947-ben írott, pedagógiai célú *21 énekes játék kórusra és gyermekzenekarra*. Kodály Zoltán *Iskolai énekgyűjteményéhez* kapcsolódik, annak gyermekdalaiából komponál két énekszólamra szánt feldolgozásokat, kiegészítve ritmus-effektusokkal és (néhány zeneiskolai év után már megszólaltatható) hangszeres szólamokkal. És kiegészítve játék-leírással, színpadi megvalósításra is alkalmas útmutatásokkal. A Budapesti Kórusiskola mostani zeneakadémiai előadása (április 24.) bizonyította, hogy ezek a művek a tanteremből a pódiumra vezetnek, a pedagógiai cél nem korlátot vagy határt, sokkal inkább a kaput jelenti, amelyen át a gyermek

(vagy, mint Kodály írásaiban sokszor, a „nép”) a művészet világába léphet.

A drámán túl: ilyen az egyházi művek némelyike, mint a *Motetta a Lélekről* című, vegyeskarra és orgonára írott kompozíció. Ez a monumentális kórusmű a Palestrina-motetták formai keretei között fogalmaz meg drámai eseménykort: Krisztus megkeresztelkedésének Márk evangéliumában szereplő jelenetét, amelyben a Szentháromságos Isten nyilvánítja ki önmagát. Dráma, színpad nélkül, mint Bach passiói: keretben („függönyzene”), recitativóval és quasi-áriával, korállal, kórus-fűgával – ha párját keressük a zeneirodalomban, legközelebbi rokona a Jézus és a Kufárok, a Szőnyi és Kodály közötti szellemi rokonság megnyilatkozásaként. Az evangéliumi szövegben és a szöveg mögött a zeneszerző drámai helyzeteket ismer fel és formál meg. Ilyen mindjárt az említett függönyzene: az a hatütemes orgona-előjáték, amelynek kontrapunktikus-kromatikus félhomályából bontakozik ki, és egyszerre csak oktávmenetek és akkordok reflektorfényében áll előttünk a *pusztában kiáltó* alakja. Máskor meg a *szöveget* látja és láttatja a szerző, a látványt fordítja át hangokba, mozgásokat és fényeket „hallunk”, a Jordán vízében alámerülő majd onnan kilépő Üdvözítőt, az eget, amely megnyílik fölötte, és a Lelket *mint egy galambot* alászállni. Dráma? Összművészet. – A mű a május 9-i Fészekbeli koncerten hangfelvételtől szólalt meg (egyébként három különböző hangfelvétele is hozzáférhető, l. *Hanghordozók*; a mű keletkezéséről l. *Köteles*, 63. o.).

3. *Ancilla liturgiae*

Ha Dobszay László egyházi zenéről írott lexikoncikkének gondolatmenetét követve gondosan megkülönböztetjük a csupán vallásos szellemiségű, azután az egyházi szövegre készült, végül a szorosan liturgikus rendeltetésű és (Joseph Ratzinger kifejezésével élve) a „liturgia szelleméből” fakadó zenei repertoárt, kétségtelen, ez utóbbi körbe Szőnyi Erzsébet életművének nem egy darabja sorolható. A zeneszerző rádió-nyilatkozatából tudjuk, a liturgiát szolgáló zene már diákéveiben foglalkoztatta (*Szőnyi*, 2006). Az egyházzene, annak mindhárom, imént regisztrált típusa állandó kísérője a pályának, csak az utóbbi évtizedben is sok ilyen kompozícióval gazdagodott az életmű. Többek között latin offertoriumokkal (2005–2006), egy, részben latin, részben magyar nyelvű – a liturgikus előírásokat és elvárásokat megszeménoen követő – *Requiem*mel (2011, a szerző ekkor egészíti a bő évtizeddel korábbi *Missa misericordiae* tételeit a gyászmise propriumával), e műfajkör legújabb darabja a liturgikus szöveget és népéneket ötvöző, már említett *Ima alkonyi harangszóra* (2013).

Egyik, a legszorosabban liturgikus darabja a *Szent Erzsébet mise*, amely a születésnap alkalmából a felső-krisztinavárosi templomban újból megszólalt (2014. április 27.). Ez a mű nemcsak hogy „nem hivatásos előadók számára” készült (*Pintér*, 19. o.), hanem – a Bárdos Lajostól kölcsönzött kifejezéssel – népmise, azaz a II. vatikáni zsinat nyomán megújult és anyanyelvűvé lett miseliturgia keretébe, népéneknek szánt tételsorozat. Azt a műfajt gazda-

gítja, amelyben Kodály és Bárdos mellett Halmos László, Lisznyay Szabó Gábor, Werner Alajos és mások is gyarapították az egyházi ének-repertoárt. Három rövidebb tételét a pesti Szent Erzsébet templom (Rózsák tere) hívei ily módon, saját énekük gyanánt is birtokba vették. Ezek a tételek 1975-ből valók (i. m. 19. és 28. o.), a Gloria 1984-ben készült (templomi és rádiós bemutatójáról l. *Köteles*, 65. és 67. o.).

Első tételében, az Uram irgalmazz–Krisztus kegyelmezz–Uram irgalmazz háromszor két invokációjában, az előénekes dallamát ismétli a közösség, mintha csak a pap és a gyülekezet felelgetne, a misekönyv szerint. Az első dallam mélyen indul, a második a középregiszterben mozog, a harmadik magasán: az Atya–Fiú–Szentlélek palestrinai-bachi tér-szimbolikáját követve. Az elvont zenei teológiához a liturgikus cselekménynek a zene által szervezett lélektani folyamata társul, a bűn terhe alatt görnyedő ember az emelkedő motívumok sorában a mise elején tekintetét az oltárra, lelkét Istenhez emeli (a 24. zsoltár szerint). Ez a folyamat nem csupán a dallam és a regiszterek közvetlen akusztikai terében, de a harmóniáknak a *sok bé-s* világból a záró A-dúr akkordig emelkedésében és diszsonanciáinak feltisztulásában is megragadható. A miseliturgia bevezető tételei, a Bűnbánat–Kyrie–Gloria egymásutánja „az egybegyűlt hívek közösséget formáló szakaszok, [amelyek] a résztvevőket ráhangolják Isten igéjének meghallgatására és az eucharistia méltó megünneplésére.” (*Éneklő Egyház*, 444. o.) Szőnyi Kyriéje ebben a folyamatban vállalja és teljesíti a rászó részét. A három (megismételt) invokáció különben egyetlen zenei alapgondolat háromféle transzformációja. Gyökere nem egyéb, mint a kimondott *Uram, irgalmazz*, a sóhajból, a beszéd hanglejtéséből születő (azt kötött tér-időviszonyokhoz igazító) zene. – Megszólítja a kompozíció Szent Erzsébetet is: az orgonaelőjáték ködgomolyagából magától értetődően lép elő a bartóki dallam, a „Te voltál a legszebb asszony” diadalmas pentatonikája. (Emlékezetem szerint erre a Bartók-idézetre Lukin László mutatott rá a mű 1999. április 24-i előadásán, a Bárdos Társaság akkori születésnap Szőnyi-hangversenyén.) Lám, a zenei jelentés komplexitása nem a megszólaltatás nehézségén függ; a mű liturgikus jellege nem pusztán formai jegyek (előadók, időtartam, befogadhatóság, stb.) mégoly jól megkomponált együttese, hanem teológiai mondanivaló, emberi magatartás, a liturgia belső tartalmának szolgálata és – a *szent, művészi és egyetlen* hármas kritériumrendszerének jegyében – a liturgikus kötöttségek között is autonóm művészi közlés egysége.

4. A közélet küzdőterein

A születésnap szentmisében elhangzott többek között a (héber számozás szerint) 122. zsoltár 6–9. soraira komponált kánon. Ez a kompozíció nemcsak szakrális összefüggésben értelmezhető. „Kívánjatok békét Jeruzsálemnek! Legyenek boldogok, akik téged szeretnek! Legyen békesség falaidon belül (...).” A nem-szakrális értelmezés mellett szól, hogy a szöveg liturgikus szerepe nem erős, a zene kánon-formája pedig a liturgikus tételek szerke-

zetétől eltér. Másfelől viszont a mű konkrét politikai térben született (1989, l. *Pintér*, 28. o.), hangzott és hangzik el ma is. Kézenfekvő *ilyenként*, az írástudó felelősségéből fakadó állásfoglalásként értelmezni (jóllehet több különböző, akár egyidejűleg érvényes értelmezést is felkínál), figyelemmel himnikus hangjára és a kánon-forma zenetörténeti előzményeire: közöttük Kodály *Forr a világ* kánonja, Bárdos egyházi és egyben hazafias kánonjai (*Boldogasszony kérve kérünk; Istené az áldás* – utóbbi *Láng és fény* címmel is) mellett nem utolsó sorban Szőnyi Erzsébet bő évtizeddel korábbi *Demokrácia* című kompozíciójára utalhatunk.

A *Demokrácia*-kánon, a Kodály–Bárdos örökséghez kapcsolódó, agitatív hangjával éppen hogy kulcsot ad a kezünkbe, egy lényeges alkotói attitűdre vonatkozóan. Olyan mozzanatra irányítja a figyelmet, amely korunkban háttérbe szorulni látszik, jóllehet a magyar költészet és – mint a fentebb idézett Kodály és Bárdos kánonok, vagy Kodály Petőfi-kórusai igazolják (vö. *Ittzés*) – a magyar zene legfontosabb jellemvonásai közé tartozik. A *Demokrácia* költője *Váci Mihály* (a vers az 1970-es posztumusz kötetben látott napvilágot), a szöveg erkölcsi tartása pedig szembeötlő: „Én a demokráciát énekelem / a többség uralmát minden rossz fölött (...)” (*Váci*, 569. o. Kiemelés tőlem: K. Gy. Váci Mihály költészetének újraolvasása éppen a legutóbbi időben történt meg, l. *Tasnádi*.) A verset a „Nagy Október” 60. évfordulója alkalmából kiírt kóruspályázatra komponálta meg Szőnyi (l. *Hajdú*). Az idézett sorok és az említett intonációs kapcsolatok bizonyítják: sem a költemény, sem annak megjelenítése nem a (puha) diktatúra korának „udvari költészete”, sokkal inkább a *walesi bárdoké*. A politika színpada olykor átrendeződik, hitek illúzióként szertefoszlanak, az írástudó felelőssége azonban nem múlik: ezt üzeni a mának Szőnyi Erzsébet politikai lírája. A Váci Mihályról és szellemi rokonairól írott értékelés: „társadalmi töltésű, közéleti elkötelezettségű, az írást szolgálatnak tekintő, a közösség gondjait felvállaló, népben-nemzetben gondolkodó politikus költészet (...)” (*Tasnádi*, 32. o.), a mondottak fényében Szőnyi Erzsébet művészetére is igaz.

5. *Epilógus*

Szőnyi Erzsébet művészetének, minden korszakában és műfajában alapvető vonása a világosság, áttekinthetőség. Sokakhoz akar szólni, mondanója határozott. Ez a zene nem kutat homályos mélységekben. Mélysége és bensőségessége is nyílt. Harmóniáinak merészsége világos dallamvonalakkal, ritmikus egyensúllyal, áttetsző architektonikával párosul. Ezért, ennyiben franciás, követi az Honegger által 1951-ben (saját zenéjével kapcsolatosan) megfogalmazott elveket: világos dallamvezetés, nem lemondva a gazdagon strukturált harmóniavilágról és kontrapunktról. „Ha a dallam és a ritmus rajza pontos (...), a kísérelő disszonanciák sosem rémítik meg a hallgatót. Az szokta csak visszariasztani, ha (...) parttalan hangpocsolyába süllyeszti (...).” (*Honegger*, 93. o., vö. 21. és 83–84. o.) Szőnyi Erzsébet zenéjében a párizsi tanulmányút meghatározó szerepe kétségtelen. Ám zené-

je nem franciás, nem a hangvétél, hanem az alkotói attitűd kapcsolja a franciákhoz. Mint ahogy a jelen vázlatunkban emlegetett többi hatás, stíluselem is a zeneszerzői egyéniségben maradéktalanul asszimilált, a gregoriánnumtól és a népzene-től a német hagyományon át Kodályig, Bartókig és tovább. Mindegyikből bőven merített és merít, ám Szőnyi – Szőnyi.

Hivatkozások

- BACKES, DIETER MICHAEL: Vorwort. In Erzsébet Szőnyi: *Colours. Suite für Klavier*. Herausgegeben von Dieter Michael Backes. Klein-Winternheim, 2010. Certosa Verlag, 3. o.
- DOBSZAY LÁSZLÓ: Egyházzene [címszó], in: *Magyar Katolikus Lexikon*, II. Főszerkesztő Diós István; szerkesztő Viczián János. Budapest, 1996. Szent István Társulat. Online hozzáférés:
<http://lexikon.katolikus.hu/E/egy%C3%A1zzene.html>
- HONEGGER, ARTHUR: [Je suis compositeur, 1951] *Zeneszerző vagyok*. Fordította Oltványi Imre. Budapest, 1960. Zeneműkiadó
- ITTÉS MIHÁLY: Kodály Petőfi-je. In: *Forrás Antológia, 1969–1979*. Kecskemét, 1979. [Bács-Kiskun megyei Tanács V. B.] 222–228. o. és *Kodály-méreg, 1982. (Tanulmányok)*. Válogatta és szerkesztette Breuer János. Budapest, 1982. Gondolat, 338–348. o.
- HAJDÚ MIHÁLY: Az „Auróra 77” kóruspályázat eredménye. *Kóta. A Kórusok Országos Tanácsának lapja*, 7. évf. 1977. 8. szám, 8. o. (Reflektor)
- KÖTELES GYÖRGY: *Az óbudai Szentháromság egyházközség története és zenei élete*. Budapest, 2001. EFO Kiadó és Nyomda
- PINTÉR CSILLA MÁRIA: *Szőnyi Erzsébet*. Budapest, 2003. Mágus. (Magyar zeneszerzők 24.)
- SZAKOLCZAY LAJOS: Sárkányfogak. Szepesi Attila versei, Gerzson Pál rajzai. Arthis Kiadó, 1998. [Könyvismertetés.] *Tiszatáj*, 53. évf. 7. szám, 1999. július, 79–81. o.
- SZŐNYI ERZSÉBET: *Hiszek a zene erejében... Szőnyi Erzsébet zeneszerzővel beszélget Mezei Károly*. Budapest, 2010. Kairosz. (Magyarnak lenni 60.)
- Éneklő Egyház. Római Katolikus Népektár*. Budapest, 1/1985. Szent István Társulat
- TASNÁDI GÁBOR: *1956 húségében, avagy az ismeretlen Váci Mihály*. Budapest, 2012. Váci Mihály Kör; bővített és javított kiadás: 2013. Cornus Kiadó. Közzéteszi az Országos Széchényi Könyvtár a Magyar Elektronikus Könyvtárban, hozzáférés:
<http://mek.oszk.hu/10600/10622/10622.pdf>
- Váci Mihály *Összegyűjtött művei*. Budapest, 1979. Magvető
- Hanghordozók*
- „Áldotti légyen a Szentháromság” – hangkazetta. Do-Lá stúdió, 1991. DLK 002.
- A magyar egyházzene évszázadai VI.* – kompaktlemez. JADA BT 2007. TOMKIN 05/01.
- Olasz és magyarországi egyházzene* – kompaktlemez. Do-Lá stúdió, 1996. DLCD 075.
- Rádiónyilatkozatok*
- Szőnyi 2005. *Bemutató új felvételeinkből. Szőnyi Erzsébet: Színek – szvit* (Gilbert de Greeve – zongora). Bartók Rádió, 2005. szeptember 18. Szerkesztő-műsorvezető [és a zeneszerzővel beszélget] Ménes Aranka
- Szőnyi 2006. *Önarckép – hangokkal. A mikrofon előtt Szőnyi Erzsébet*. Kossuth Rádió, 2006. május 11. Szerkesztő Fittler Katalin

Köteles György

Szőnyi Erzsébet művei az előadó szemszögéből

Nem voltam soha Szőnyi Erzsébet növendéke, mégis megadatott, hogy szoros kapcsolatba kerültünk egymással. Ezt többek között műveinek köszönhetem. Valószínűleg zongoraötösének ősbemutatója (1998. Óbudai Társaskör) olyan jól sikerült, hogy az azt követő években is kaptam felkérést további műveinek bemutatására. Az idei jubileumi ünnepegsorozat kapcsán immár elmondhatom: a zeneszerzót a művein keresztül ismeri meg az előadó. Ez ugyanolyan kognitív eszköz, mint a pszichológiában vagy a filozófiában a megismerés módszere: minél több darabot játszik az ember egy zeneszerzőtől, annál inkább kitarul előtte az alkotó világa, személyiségének főbb tulajdonságai, esetleg mélyebb vonásai.

Természetesen a végső cél a darabok interpretálása, ezen belül a „szerző-mű-előadó” hármas egységnek ideális megteremtése. Egyik se lehet fontosabb a másik kettőnél.

Azt gondolhatnánk, könnyebb egy-egy kortárs mű megoldásához eljutni, mint korábbi századok szerzeményeit megközelíteni, mivel személyes kontaktusba kerülhetünk az élő alkotóval. Ez az állítás Szőnyi Erzsébetre nem teljesen érvényes. Műveinek tanulása során tapasztalhattam, hogy igen kevés instrukciót ad. Mind a kottákban, s mind a még kiadatlan kéziratokban csak tempóra, dinamikára, esetleg egy-két karakterre utaló jel található nála. A hangok önmagában való lejátszása nem segít közelebb jutni a végleges interpretációhoz: a Szőnyi darabokat meg kell fejteni! Egyedüli kulcs hozzájuk a gondolkodás. Sokszor nem adja magát a megoldás, órákig, sőt napokig kell töprengeni rajtuk. Számomra ezek a művek olyanok, mint a régi varázsképek: minden oldalról meg kell őket vizsgálni, jobbra-balra forgatni, hogy felfedezzük a felszín alatt megbújó másik rajzot, vagy rejtett figurát, azaz a háttérben rejlő mondanivalót.

Szőnyi Erzsébet megbízik előadójában, akire maximálisan rábízta a formálást. Nála a technika ugyanúgy csak eszköz a kifejezéshez, mint minden nagy zeneszerzőnél. Lenyűgöző szakmai profizmusa, ami kizárólag a zenei közlést szolgálja. Nem állíthatom, hogy könnyen játszhatók művei, sőt!

Zenész kollégáimmal egyetértve megállapítottuk, hogy művei hangszereszerűek, viszont technikailag nehezek, ámbár sohasem öncélúak! Nála mindig meg lehet találni, minek az érdekében ír látszólag játszhatatlan fordulatokat. Ki merem jelteni, hogy a technika kifejezőmódjában ez nem szempont.

Szőnyi Erzsébet a kis formáknak is nagy mestere. Ékes példája ennek a *Sárányfogak* c. versciklus megzenésítése: ezek a négysoros versikék tulajdonképp egy-egy karaktert ábrázolnak zongorán. Megjelenítésük nem okoz gondot annak, aki zenei tanulmányai során találkozott Haydn, Mozart, Beethoven vagy Schubert variációival. A karakterábrázolás ezen remekeihez tudnám

csak hasonlítani Szőnyi Erzsébet rövid zongoradarabjait (pl. vérhabos lovakat, madárhangokat, vízimalom monoton kelepelését stb. kell utánozni).

Ha a feladat megoldásával nehezen boldogul az előadó, bátran fordulhat segítségért a legautentikusabb személyhez, Szőnyi Erzsébethez, aki a mai napig nemcsak zeneszerző, hanem vérbeli pedagógus is! Készséggel áll mindenki rendelkezésére: TANÍT! Nemcsak előadónak nyújt útmutatást, hanem hallgatóságának is. S itt jegyezném meg, hogy ez számomra a legfontosabb kapcsolódási pont: művei tele vannak disszonanciával, amiket nem a megszokott módon old fel. Bennem szinte tanulságként csapódott le műveinek alaposabb tanulmányozása során, hogy életünkben számos negatívummal, problémával találkozunk, amiket ott hordozunk a lelkünk mélyén. Ezek a nehézségek természetesen megpróbáltatások elé állítják az embert, de akárhogy is alakul életünk, fel kell állnunk, s menni tovább a saját magunk útján.

Sokan vallják, hogy a zeneszerzés férfias szakma. Ezt az állítást messze-menően cáfolja Szőnyi Erzsébet életműve: hacsak végignézem azokat az opuszait, amik az elmúlt két hónapban elhangzottak, máris ékes bizonyítékokat tudok felvonultatni. Gondoljunk csak a formai szerkesztés változatoságára, zenekari műveinek faktúrájára, hihetetlen gazdag fantáziájára, ötleteinek kifogyhatatlan tárházára, különleges hangszer összeállításaira. (pl. ének-fuvola-cselló-zongora, orgona-ütő-hárfa-kórus stb.)

Mivel nem vagyok komponista, nincs tapasztalatom az alkotói folyamat részleteiről. Viszont mint előadó már többször gondolkodtam azon, mi lehet egy-egy mű megszületésének sorrendje. Vajon mi élvez elsőbbséget? Az invenció vagy a felkérés? Az intellektus vagy az emóciók motiválják az alkotót? Az intuíció vagy a megszerzett zeneszerzői mesterségbeli tudás irányít?

Szőnyi Erzsébet eddigi életművét elemezve, illetve annak egy részét aktívan játszva úgy látom, neki nincs megszokott módszere, ő képes korát meghazudtolóan alkalmazkodni. Példát vehetünk róla, hogy kell a változó mindennapos élethez rugalmasan viszonyulni!

Manapság szinte divattá vált megfelelni bizonyos kihívásoknak. Őszintén kívánom minél több zenésztársamnak, (legyen az énekes vagy hangszeres művész), hogy ismerje meg Szőnyi Erzsébet műveit, s tekintse igazi „challenge”-nek azok előadását, illetve megfejtését.

Nagy Márta

SAJTÓ ÉS MÉDIA MEGEMLÉKEZÉSEK

Várnegyed újság, I. kerület – riport, *Várkonyi Tamás*, április 26.

Hegyvidék újság, XII. kerület – riport, *Juhász Zsófia*, május 6.

Magyar Nemzet – *Kiss Eszter Veronika*, május 17.

Heti Válasz – május 27.

Új Ember – Mértékadó interjú, *Kovács Mária*, június 2.

Bartók Rádió, Muzsikáló délután – *Némethy Attila*, április 25. Bartók Rádió

Új Zenei Újság – *Kovács Sándor*, április 25. Katolikus Rádió portré műsor – *Magyar Kornél*, április 13.

Bartók Rádió – Ars Nova műsorában *Bánkői Gyula* szerkesztésében, 20-21-ik század zenéje, június 26. Klubrádió – interjú, *Koncz Zsuzsa*, július 5-én.

Duna TV riport – *Kalocsai Andrea*, május 12. Hír TV portré műsor, május 14.

<http://www.mma.hu/muveszeti-hirek/zenemuveszet/-/event/10180/szonyi-erzsebet-szuletesnap-i-szerzoi-estje>

http://www.kulturpart.hu/zene/42073/ha_nem_eli_at_az_ember_hozza_se_fogjon – *Dömötör Zsuzsa*: Születésnap beszélgetés *Szónyi Erzsébet*t – 2014. június 18. Fotók: *Szöllösi Mátvás*

A borítón *Kertész Gyula* felvétele.

További fotók: *Baló Krisztina*, *Hopka László*, *Fodor Gábor*,
Praefort Vera, *Streit Gábor*, *Szigeti Sándor*, *Zalai Mariann*.

A kiadványt *Dobó Nándor* tervezte

Kiadja a Magyar Kodály Társaság

Felelős kiadó: a Magyar Kodály Társaság elnöke

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: *László és Társa Bt.*

Felelős vezető: *László András*

Kiadványunk támogatói

PRO RENOVANDA CULTURA HUNGARIAE

Szónyi Erzsébet művei az Editio Musica Budapest kiadásában

927	Szolfézs példatár alsófok I. kötet	1953.
1731	A zenei írás-olvasás módszertana I. – Kezdetről a felsőfokig (tanári kézikönyv).	1954.
1732	A zenei írás-olvasás módszertana III. – Kezdetről a felsőfokig (tanári kézikönyv)	1954.
1846	Szolfézs példatár alsófok II. kötet	1955.
1953	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 1.	1956.
1960	Szerenád, Hajnali tánc – hegedű–zongora	1955.
2063	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 2.	1956.
2064	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 3.	1956.
2065	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 4.	1956.
2066	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 5.	1955.
2067	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 6.	1955.
2068	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 7.	1955.
2069	A zenei írás-olvasás gyakorló füzetek 8.	1955.
2773	Hat orgonadarab	1958.
3099	21 énekes játék – gyermekkarra és gyermekzenekarra	1960.
3400	Preludio – hegedű–zongora	1963.
3846	Due sonetti di Petrarca – kórusra, klarinéttra és hárfára	1962.
4488	Piccola introduzione – vonószekarra	1964.
4489	Ifjúsági trió – zongorára, hegedűre és gordonkára.	1965.
4583	Három leánykar – Kriza János: Vadrózsák c. kötetéből.	1964.
4737	Cinque preludi – zongora	1966.
4741	Szonatina – hegedű–zongora	1966.
5153	Toccatina – zongora	1967.
5161	Sonata a tre – hegedűre, gordonkára és zongorára	1967.
5163	Anekreoni dalok – vegyeskar	1968.
5298	33 könnyű kórus – népdalokra – iskolásoknak	1968.
5542	A zenei írás-olvasás módszertana – (tanári kézikönyv) – Befejező kötet	1979.
6034	Sírató – alt szólóra, nőikarra, fuvolára, brácsára és cimbalomra.	1972.
6648	Biciniumok I. – Japán dalok	1974.
6649	Biciniumok II. – Amerikai és kanadai népdalok.	1974.
6718	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 1	1972.
6719	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 2	1972.
6720	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 3	1973.
6721	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 4	1973.
7368	Réten szaladoztunk – vegyeskar	1975.
7497	Jelek – vegyeskar	1977.
8013	Biciniumok III. – Ausztrál, japán, amerikai, francia és romániai magyar népdalok.	1978.
8630	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 5	1979.
8631	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 6	1979.
8632	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 7	1979.
8633	Musical Reading and Writing – Pupil's Book 8	1979.
8655	Zsolozsma – egyzenés	1979.
8843	A tintásüveg – gyermekkar	1980.
12207	Három ötlet négy tételben – zongorára és kamarazeneikarra	1983.
12372	Biciniumok IV. – Francia, angol, skót és skandináv népdalok.	1983.
12373	Biciniumok V. – Perui biciniumok.	1983.
12664	Mint forró csontok a máglyán – vegyeskar	1983.
12811	Francia szvit – brácsa–zongora	1984.
12948	Három változat – Juhász Gyula <i>Tájkép</i> c. versére, vegyeskar	1986.
13232	Szonáta – nagybőgőre és zongorára	1988.
13306	Biciniumok VI. – Rokonaink és ismerőseink	1988.
13824	Musical Reading and Writing I.	1990.
14265	Korai tavasz – vegyeskar	2000.
14466	Aria e rondeau klarinéttra, zongorakísérettel.	2005.
14515	Valami hívott az éj közepén – vegyeskar.	2006.
14804	Kodály's Principles in Practice – An Approach to Music Education through the Kodály Method	2012.
14820	Japán dalok női karra – japán költők verseire	2012.
14912	Hét gyermekkar – Hárs Ernő verseire	2014.
6034P	Sírató – alt szólóra, női karra, fuvolára, brácsára és cimbalomra	1972.

Szőnyi Erzsébet művei az Editio Musica Budapest kiadásában

